

Več kot pravično

Klaus Einspieler
Michael Kapeller

**Prestopiti
prag usmiljenja**

Klaus Einspieler
Michael Kapeller

Več kot pravično

Prestopiti prag usmiljenja

Katholische Kirche Kärnten
KATOLIŠKA CERKEV KOROŠKA
DUŠNOPASTIRSKI URAD • SEELSORGEAMT

KOLOFON

- Avtorja: Michael Kapeller (poglavja I, II, V in VII)
Klaus Einspieler (poglavja III, IV, VI in VII)
- Slike: Georg Haab
Karitas Koroška (str. 43, 59, 91, 109)
Krška škofija – Krka: Fotograf Peda, Passau (str. 57, 94)
- Izdajatelja: Dušnopastirski urad Krške škofije
- Prevod: Mateja Rihter, Klaus Einspieler
- Oblikovanje: Tiskarna Dušnopastirskega urada krške škofije,
Christina Maderthoner
- Pravice: 2016, 9020 Celovec
pri avtorjih

Vsebina

o8 Predgovor (škof dr. Alois Schwarz)

10 Beseda na pot

I. Spodbuda

15 Odhod v bolj človeški svet (Michael Kapeller)

25 Spodbuda za usmiljenje

27 Živeti usmiljenje pomeni imeti odprto uho (Margit)

II. Pot

31 Iskanje kažipotov in orientacijskih točk
(Michael Kapeller)

41 Pot usmiljenja

43 Živeti usmiljenje pomeni videti svet skozi oči otroka
(Helga Weratschnig)

III. Berač

47 Prošnja, kamen spotike (Klaus Einspieler)

57 Usmiljenje izprositi, dobrohotnost podariti

59 Živeti usmiljenje pomeni slišati tiste, ki prosijo
(Melanie Prohart)

IV. Vrata

- 63 Trkati in odpreti (Klaus Einspieler)
- 73 Biti odprt, poseben znak kristjanov
- 75 Živeti usmiljenje pomeni biti odprt za tiste, ki trkajo (Josef Monay)

V. Prag

- 79 Sončne in senčne strani življenja (Michael Kapeller)
- 89 Prag usmiljenja
- 91 Živeti usmiljenje pomeni bližnjemu podariti nekaj ur svojega časa (Katharina Schmidt)

VI. V svetišču

- 95 Biti sprejet in preobražen (Klaus Einspieler)
- 107 Sprejeti in zaživeti
- 109 Živeti usmiljenje pomeni graditi svetišča (Alexandra Blattnig)

VII. Vrnitev v vsakdanje življenje

- 113 Na poti nazaj je vse videti drugače (Michael Kapeller in Klaus Einspieler v pogovoru)
- 125 Najti poti usmiljenja
- 127 Živeti usmiljenje pomeni postaviti padlega na noge in krepiti njegovo samozavest (Irmengard Kapeller-Salcher)

Predgovor

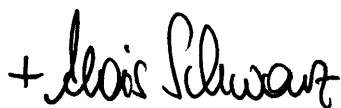

V svoji napovedi izrednega jubilejnega leta usmiljenja »Misericordiae vultus« (Obličje usmiljenja) se papež Frančišek med drugim opira na naslednji izrek Bede Častitljivega: »Izbran iz usmiljenja.« S temi besedami se anglosaški benediktinski menih spominja posebnega Jezusovega klica Mateju (Mt 9,9-13). Ko Jezus sreča cestnarja Mateja, se namreč ne osredotoči najprej na njegove prestopke in grehe, ampak vidi dobro, ki je v njem in ga povabi, da mu sledi. Tam je bilo verjetno veliko ljudi, ki bi si ta Jezusov klic bolj zaslužili. Vendarle pa je Jezus poklical Mateja. Zaradi ugovora farizejev je Jezus razložil svojo izbiro s tem, da je navedel izrek iz knjige preroka Ozeja: »Dobroto hočem in ne klavne daritve, spoznanja Boga bolj kakor žgalne daritve« (Oz 6,6). Tako je Jezus jasno pokazal, da si njegovega klica ni mogoče zaslužiti – on vedno kliče iz usmiljenja. Jezus vidi v cestnarju Mateju človeka, ki se bo kot apostol zavzel za sočloveka in mu izkazal usmiljenje. Ta dogodek se je papeža Frančiška tako dotaknil, da je misli Bede Častitljivega izbral kot svoje škofovsko in papeško vodilo ter kot geslo svetovne Cerkve za sveto leto usmiljenja.

»Izbrani iz usmiljenja.« Teh besed Jezus ni usmeril samo na Mateja. V svetem letu in pozneje veljajo tudi za nas vse. Kakor opominja papež Frančišek, je poslanstvo kralja, duhovnika in preroka, ki nam je bilo naročeno kot obljuba pri svetem krstu, vir, ki nikoli ne presahne.

»Izbrani iz usmiljenja.« Ta spodbuda je za nas tudi dolžnost. Spodbuja nas in nas odriva, da stopimo skozi vrata usmiljenja. To je, kakor kaže ta knjiga, možno tako duhovno kot tudi v konkretni službi bližnjemu.

Kot škof želim, da se ta knjiga skozi besedo in sliko dotakne veliko ljudi, da prestopijo prag usmiljenja. Tako naj bi se uresničilo, kar papež Frančišek upa za vso Cerkev in ves svet: »Naj vse, verne in oddaljene, doseže balzam usmiljenja kot znamenje Božjega kraljestva, ki je že navzoče med nami.«

A handwritten signature in black ink, reading "+ Alois Schwarz". The signature is written in a cursive, flowing style.

+ Alois Schwarz
Krški škof

Beseda na pot

Draga bralka, cenjeni bralec, vabiva Vas, da se s pomočjo te knjige z nama podate na pot k vratom usmiljenja. Kaj naju je spodbudilo, da sva napisala te misli? 8. decembra 2015 je papež Frančišek v Rimu pričel sveto leto. Vidno znamenje takega leta so sveta vrata, ki se v tem primeru imenujejo vrata usmiljenja. Temu so sledile tudi škofije po vsem svetu s svojimi vrati usmiljenja. Ta so – slikovito rečeno – že od nekdaj obstajala in bodo ostala tudi po letu usmiljenja odprta. V svetem letu naj bi torej postalo vidno nekaj, kar že obstaja.

Tako sva se vprašala, kaj pomeni to, da bi šli na romanje do enih od teh vrat in bi skozi nje stopili v svetišče. Kdor bo vstopal skozi sveta vrata kot skozi navadne duri, ne bo čutil ničesar bistvenega. Naivno pa bi bilo tudi pričakovati, da bi moral človek samo stati med vrati in bi bil v tem trenutku rešen vseh svojih težav.

Veliko ljudi bo šlo v letu usmiljenja na romarsko pot. Vsak ima svoje razloge in vsakega je nekdo ali nekaj spodbudilo, da to stori. Nekatere bodo ceste vodile v Rim, drugi bodo obiskali škofovske cerkve ali romarske kraje, kot je stolnica sv. Heme v Krki na Koroškem. To svetišče vidite na slikah v tej knjigi. Predstavlja namreč številna svetišča, ki bodo odprla vrata usmiljenja v tem svetem letu. Na tej poti bodo romarji verjetno naleteli na marsikatero kamne spotike. Včasih v obliki ljudi, ki potrebujejo pomoč in jih bodo na prvi pogled odvrnili od njihovih ciljev in načrtov. Na koncu bodo stali pri vratih. Vrata se bodo odprla

in prestopili bodo prag svetišča za srečanje z Božjim usmiljenjem – v tihi molitvi, v zakramentu sprave, evharistiji ter skupnosti romarjev. In potem jih bo vodila pot nazaj domov. Duhovne izkušnje in blagodejni trenutki romanja naj potem tudi osmislijo vsakdan. To dogajanje je rdeča nit skozi najino knjigo.

Vendar pa sva prepričana, da tako romanje sega še globlje. Predstavlja naše iskanje in hrepenenje po Božjem usmiljenju. Čim bolj zavestno gremo po tej poti, ki vodi do naše najgloblje notranjosti in s tem do Boga, tem bolj rodovitno je tudi telesno romanje skozi vrata usmiljenja. Tudi notranja pot potrebuje spodbudo. Za nekatere je lahko to priprava na sveto spoved, za druge želja po spremembi v smislu spreobrnjenja ali iskanja smisla življenja. Pot je iskanje odgovora, kaj konkretno pomeni usmiljenje zame. Neizogibno je ob tem soočanje s soljudmi, zlasti s sodobniki, ki nam preprečujejo, da preveč romantično gledamo na spreobrnjenje in usmiljenje. Običajno so zelo konkretne stvari in ljudje kamni spotike. Vrata so potem kraj srečanja s Kristusom. Tukaj in na pragu se vprašanje vstopanja prikaže v povsem novi luči. Zelo upamo, da Vas bo ta pot vodila do izkušnje usmiljenja, ki se kaže v tem, da drug drugega sprejemamo. Naj to potem oblikuje tudi Vaše vsakdanje življenje.

To knjigo lahko preberete kot pripravo na romanje. Lahko pa zase določite tudi obdobje, v katerem opravite pot do svojih osebnih vrat usmiljenja v svojem srcu in razumete knjigo kot vodilo na tej duhovni poti. Ob branju boste opazili, da obe ravni vplivata ena na drugo in se med seboj dopolnjujeta.

Tisti, ki išče usmiljenje, ne sme pozabiti svojih soljudi. K prejetju sodi tudi dajanje. Zato smo prosili sodelavke ter sodelavce Karitas, da povedo, kje v svojem poklicu ali v svojem prostem času stojijo ob strani ljudem in dajejo usmiljenju konkretno obličje. Stiska ima namreč vedno konkreten obraz. Prepogosto se v novicah soočamo s številkami in spregledamo usode v ozadju. Tukaj našeti primeri nas želijo spodbuditi k delom usmiljenja v številnih priložnostih, ki se odpirajo v vsakdanjem življenju.

Na kratko še o slogu pisanja. Najina želja je bila osvetliti sporočilo usmiljenja v najrazličnejših odtenkih. Presenetljivo sva ugotovila, da se tej temi ni mogoče približati kot opazovalec z roba. Zavestno sva se odločila za »jaz«, da bi bilo razvidno, koliko je bilo tudi za naju izziva na tej poti. Vsak od naju je prehodil svojo pot in pridobil svoje osebne izkušnje. To se kaže v vseh poglavjih te knjige. Enkrat je »jaz« zaznamovan z vtisi Michaela Kapellerja in v drugih poglavjih z življenjem Klause Einspielerja. Ti različni pristopi odpirajo – tako upava – prostor, kjer boste našli tudi mesto s svojimi izkušnjami in s tem odkrili pot do vrat usmiljenja na svoj osebni način. V zadnjem poglavju sva nato prešla v pogovor, kar je v skladu z najinimi izkušnjami, da nas samo Bog in soljudje lahko vodijo k usmiljenju. Poleg tega se v tem zrcali nastajanje knjige v številnih pogovorih. Želiva Vam veliko veselja pri branju in upava, da Vam bo uspelo odpreti svoja notranja vrata usmiljenja.

Klaus Einspieler

Michael Kapeller

I. Spodbuda

Odhod v bolj človeški svet

Michael Kapeller

Usmiljenje! Dolgo časa sem delal širok ovinek okoli te teme. Beseda je zvenela v mojih ušesih kakor vojaško povelje: »Bodi velikodušen! Bodi potrpežljiv! Zavzemaj se za revne in šibke! In če si naredil vse to, ne bodi ponosen, ampak se zavedaj svojih slabosti.« Ta zahteva zame ni bila privlačna in zato mi je beseda ostala dolgo časa tuja. Hkrati pa me usmiljenje nikoli ni pustilo čisto hladnega. Torej nisem naredil ovinka okoli te teme, ker bi jo zavračal, ampak da bi se z njo ukvarjal z varne razdalje. Ostala je zame kot visoka gora, ki si jo od spodaj ogleduješ, jo meriš in opisuješ. A goro spoznaš šele, če stojiš na njenem vrhu. In slutil sem, da je tako tudi pri usmiljenju. Treba se je povzpeti na to goro. Šele izkušnja vzpona in pogled, ki se pri tem ponuja, odpirata novo obzorje. Tako sem vedno znova sprejel odločitev, lotiti se tega vrha in moje oči so iskale ustrezno pot, preko katere lahko pridem tja. Toda zdelo se je, da leži vstopna točka vedno na drugi strani gore in bal sem se pričakovanega napora in spremembe svojih navad. Vedno znova so se pojavljala vprašanja. Dokler nisem bil nekega dne tako nepričakovano in presenetljivo soočen s to temo, da se ji nisem mogel več izogniti. To spodbudo sem prejel v nedeljo, 17. marca 2013. Izvolitev Joséja Marija Bergoglia za rimskega škofa in papeža je nekaj dni prej očarala ves svet in tudi mene. Napeto sem pričakoval, kakšen teološki akcent bo papež iz Argentine podal v svojem prvem govoru pri molitvi Angelovega češčenja. Toda njegove besede so bile pre-

proste in zdelo se je, da ne polaga velike vrednosti na prefinjen teološki program. Veliko več pozornosti je papež Frančišek posvetil knjigi kardinala Walterja Kasperja, ki jo je sam ravnokar prebral. Iz te knjige je podal misel, ki ga je močno navdušila. Glasi se: »Nekaj sočutja spremeni svet, ga naredi manj hladnega in bolj pravičnega.« Ko sem slišal ta stavek v večernih novicah, sem opazil, kako se moji vojaški ukazi usmiljenja začnejo umikati nazaj v vojašnice. Morali so narediti prostor drugačnemu dojemanju usmiljenja. Kajti za papeža Frančiška usmiljenje ni najprej nujna zahteva za izboljšanje sveta. Primerja ga s plaščem, ki greje hladen svet, kar pomeni, da ga dela bolj človeškega.

Potrjen sem našel ta pogled v Svetem pismu, in sicer v pripovedi o usmiljenem Samarijanu. Luka pripoveduje o tem, kako je neki učitelj postave Jezusa vprašal, kaj naj stori, da bi dosegel večno življenje. Na ta način ga je hotel preizkusiti. Ampak Jezus se ne poda na to akademsko ravan, temveč mu ukaže, da sam prebere odgovor v Postavi – v Mojzesovih knjigah. Temu poznavalcu Svetega pisma ni treba dolgo iskati. Poveže osrednjo misel besedila »Poslušaj, Izrael!« v 5 Mz 6,5 z zahtevo po ljubezni do bližnjega v 3 Mz 19,18: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega srca, z vso dušo, z vso močjo in z vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe« (Lk 10,27). S tem pa učitelj postave ni zadovoljen. Iz osebe, ki želi preizkusiti teološke sposobnosti potujočega pridigarja, se spremeni v učenca, ki hodi pri Jezusu v šolo. Postavi vprašanje, ki je izhodišče za eno izmed najbolj znanih prilik v svetovni književnosti: »In kdo je moj bližnji?« (Lk 10,29). Jezus mu pripoveduje o človeku, ki so ga na poti iz Je-

ruzalema v Jeriho ujeli roparji, ga slekli, pretepli in pustili napol mrtvega. Duhovnik in levit, predstavnika bogoslužnega življenja v jeruzalemskem templju, prideta mimo njega, ga pogledata in gresta naprej. Le človek iz Samarije, tujec, se ustavi, mu oskrbi rane, ga pelje v gostišče in poskrbi zanj. Njegova skrb sega tako daleč, da celo zapusti gostilničarju dva denarija za nego človeka in se zaveže, da plača vse dodatne stroške ob vrnitvi. Na koncu svoje zgodbe Jezus še enkrat ponovi vprašanje, ki mu ga je zastavil učitelj Postave, vendar z odločilnim poudarkom: »Kaj se ti zdi, kateri od teh treh je bil bližnji tistemu, ki je padel med razbojnike?« (Lk 10,36). Nenadoma pa zdaj več ne gre za bližnjega v smislu človeka, h kateremu se obrnemo od zgoraj in je zato pogosto objekt naše ljubezni do bližnjega. Poudarek pri Jezusu je na osebi, ki ranjenca sprejema za bližnjega. V tem se izkaže, da je usmiljen, da ga stiska sočloveka gane in temu ustrezno deluje.

V tem svetopisemskem odlomku je postalo zame vidno to, kar papež Frančišek opisuje kot »več toplote«, ki skozi usmiljenje prihaja v svet. Hkrati pa se je v meni, sicer zadržano, spet oglašalo povelje usmiljenja: »Torej le gre za zahtevo dejavne ljubezni do bližnjega. Sicer iz zornega kota odnosa do sočloveka, in vendar je med nama razlika. On potrebuje pomoč, jaz pa naj v njem vidim bližnjega, ki sem mu dolžan pomagati.« Te misli se nisem mogel otresti in tako je gora usmiljenja pred menoj postala še višja. Dokler nisem nekega dne videl v razkošno oblikovanem evangelijskem rokopisu iz 6. stoletja, tako imenovanem Codex Rossanensis, nenavadno sliko usmiljenega Samarijana. Poudarek te upodobitve je namreč na ranjenem. Na tleh leži gol in

poškodovan. Ampak v svoji stiski ni sam. Dve osebi se nagibata k njemu. Ena je zavita v svetlo belo obleko, ki je povezana s krili. Tako v njej zlahka prepoznamo angela. V svojih rokah ta angel drži ruto, ki sega do druge postave. Ta oseba se sklanja globoko nad ranjenca, zato je to lahko samo usmiljeni Samarijan. Ampak samo na prvi pogled. Drugi pogled razkriva, da nosi svetniški sij. Poleg tega ni oblečen kakor tujec, temveč nosi gosposka oblačila. Za slikarja, ki je ustvaril ta prikaz, namreč Samarijan ni kakšen trgovec, ki slučajno hodi po isti poti, ampak sam Jezus Kristus. Tako se razlaga svetih spisov bistveno spremeni. Če je Kristus Samarijan, v ospredju besedila ni poziv k dobrodelnosti, temveč usmiljenje kot bistvena lastnost Boga. V Jezusu Kristusu se Bog ozira na človeka kot milostljivi oče, ki se ne izogiba ljudi v stiski, temveč dopušča, da ga naša beda gane. Tako se je spremenil moj dostop do tega odlomka. Nenadoma nisem bil več usmerjen toliko na Samarijana, ampak sem se poistovetil z napadenim, ki je nemočen na tleh. Pri tem pa me je presenetilo, da se ni takoj oglasil notranji ugovor, da na ta način pride na dan moja nemoč. Obratno – občutil sem, da se v meni začne razširjati olajšanje. Ne rabim biti vedno močan in preigravati obstoječih mej, ampak smem vse to dopustiti. To spoznanje je bilo povezano z občutkom zaupanja in varnosti: V izkušnjah šibkosti nisem sam. Kristus in božanski sel sta z menoj, oskrbujeta moje rane, me dvigneta iz praha in skrbita zame.

Prepričanje, da se nas v Kristusu dotika Božje usmiljenje, evangelist Luka poudari že pred priliko o usmiljenem Samarijanu. Tam pravi Jezus: »Bodite usmiljeni, kakor je usmiljen tudi vaš

Oče!» (Lk 6,36). To ni opozorilo, ampak teološka utemeljitev, zakaj bi morali vsem ljudem, tudi tistim, ki nam niso naklonjeni, delati dobro. Razlog za to je treba iskati v dejstvu, da je sam Bog usmiljen in to pomeni, da je on tudi do nehvaležnih in hudobnih dober (glej Lk 6,35). Tako Luka prinaša nov poudarek v svojem evangeliju. Kajti v Matejevem evangeliju najdemo isto misel kot opomin k popolnosti (Mt 5,48). Kako zelo se dotika usmiljenje v tem biblijskem odlomku jedra Božjega bistva, postaja jasno šele, če to izjavo razložimo na ozadju 3 Mz 19,2: »Bodite sveti, kajti jaz, GOSPOD, vaš Bog, sem svet.« To izjavo je imel Luka verjetno v mislih, ko je povezal Jezusovo sporočilo o ljubezni do sovražnikov z izrazom usmiljenja. Beseda »svet« namreč zaznamuje v svetopisemskem jeziku Boga ter poudarja, da je mogočen in vzvišen. Tej Božji svetosti, po kateri naj bi se verni človek usmerjal, pridemo po evangelistu Luku blizu takrat, ko dopustimo, da nas Bog obdaruje s svojim usmiljenjem in dovolimo, da tako postane tudi merilo za naša dejanja.

Ta poudarek pa ne izraža razlike med podobo Boga v Stari in Novi zavezi. Ravno nasprotno, saj so predvsem v Stari zavezi Boga vedno znova doživeli kot tistega, ki se svojemu ljudstvu izkazuje kot usmiljen. Tudi v tako imenovanem obrazcu milosti: »Gospod, usmiljen in milostljiv Bog, počasen v jezi in bogat v dobroti in zvestobi« (2 Mz 34,6). Toda kaj opisuje svetopisemski pisec pred to izpovedjo o Bogu? Mojzes je izpeljal izraelsko ljudstvo iz hiše sužnosti, torej iz Egipta, na Sinaj. Tukaj Bog pokliče Mojzesa na goro in ponudi ljudstvu svojo zavezo, da bo kot njegova lastnina z njim trajno povezano. Na Sinaju pa pride

tudi do velikega razkola med Bogom in ljudstvom. Kajti ko je Mojzes ostal štirideset dni na gori in prejel dve tabli Božjih zapovedi, so se Izraelci zbrali pri Aronu, da bi jim izdelal bogove, ki bi jih častili. Ta ločitev Božjega ljudstva od edinega pravega Boga ima posledice: Mojzes razbije tabli. To pomeni, da je ljudstvo zlomilo zavezo, ki je bila sklenjena. Vendar pa hkrati prosi Boga, naj odpusti ljudem. Gospod pokliče Mojzesa na goro in se v oblaku spusti na goro navzdol. Razodene se Mojzesu in s tem tudi ljudstvu kot Bog, ki je milostljiv in usmiljen, počasen v jezi in bogat v dobroti. S tem potrdi, da se odnos do ljudi ne prekine, tudi če bi to zaslužili, ker je Božje bistvo, da je človeku naklonjen. Te besede se v Stari zavezi večkrat ponavljajo. Tudi če na primer iz ust preroka Jona prihaja nezadovoljstvo, da Bog ne pleše kot on žvižga, ampak ostaja zvest svojemu usmiljenemu bistvu (Jon 4,2).

Na ozadju sinajske zgodbe se je v meni pomešala očaranost nad Božjo veličino, ki se kaže prav v dobroti in potrpežljivosti z ljudmi, z določenim nemirom. Ali govor o usmiljenju ne spodkopava pravičnosti? Ali pa še bolj dosledno vprašano: Je urejeno sobivanje ljudi sploh mogoče brez razumevanja, kaj je prav in kaj narobe? Ali vztrajanje na usmiljenju ne pomeni, da se napake preprosto prekrijejo in žrtve plačajo dvakrat: ne samo, da so prenašale trpljenje, ampak morajo tudi gledati, kako se čez njihovo stisko pokriva plašč usmiljenja? Namig sem našel v prizoru, ki je pred obrazcem milosti: Mojzes se spusti s Sinaja in ko vidi brezbožnost ljudstva, v jezi razbije tabli. Zaveda se, da

je vse na kocki. Zagrešena krivda težko bremeni in po človeški presoji je ni več možno popraviti. Takšnega ljudstva ne želi več voditi in z njim več ne želi živeti. Zato predlaga Gospodu, naj bo – če ljudstvu ne bo mogel odpustiti – tudi on izbrisan iz njegove knjige. Toda Bog odgovori: »Kdor je grešil zoper mene, ga bom izbrisal iz svoje knjige. Pojdi zdaj, vâdi ljudstvo tja, kamor sem ti rekel! Glej, moj angel pojde pred teboj« (2 Mz 32,33-34). Tako je jasno: pisec zahteve po pravičnosti nikakor ni spregledal. Kdaj in kakšno bo kaznovanje krivega, pa je izključno v Božjih rokah. Toda kaj to pomeni za sobivanje? Brez pravičnosti mirno sožitje ni mogoče. Zato je treba imeti v mislih svetopisemsko uporabo izraza pravičnost. Zlasti v modrostnih besedilih velja pravični kot primer človeka, ki živi v skladu z Gospodovo postavo. Preda se Božji volji in si ob tem prizadeva za blaginjo vseh ljudi (Prg 29,2). Biti pravičen terjaja poznavanje človeških in Božjih smer-nic in pripravljenost jih uveljaviti. Toda Biblija pozna tudi obli-ko pravičnosti, ki vodi do povsem zunanje in navidezne zvesto-be brez duše in duha. Jezus zahteva pravičnost, ki je večja od pravičnosti pismoukov in farizejev (Mt 5,20). V pismih apostola Pavla, ki je bil kot farizej nekoč sam docela zvest besedam po-stave, se novo razumevanje prava in pravičnosti razkriva poseb-no jasno. Piše, da človek ni opravičen po delih postave, ampak edinole po veri v Jezusa Kristusa (Gal 2,16). Kakšno je torej raz-merje med pravičnostjo in usmiljenjem? Nista si nasprotna. Usmiljenje označuje držo, s katero Bog srečuje ljudi. Ker se ne ustavi pri napakah, jim omogoča nov začetek. Šele njegova mi-lost torej ljudstvo usposablja, da nadaljuje pot pravičnosti.

Besede papeža Frančiška pri njegovi prvi molitvi Angelovega češčenja – zdaj sumim, da je bil njegov govor o usmiljenju vendarle programski – so odprle vrata in me vodile globlje v prostor usmiljenja. Resničnost, ki jo je s tem označil, mi je postala korak za korakom bolj domača. Izraz pa mi je še vedno zvenel tuje, zdel se mi je okoren in starinski. V Stari zavezi se hebrejska beseda za usmiljenje, »rahamim«, navezuje na materino naročje. Ko se Bog izkaže kot usmiljen, takrat so v njegovih dejanjih materinske poteze. Na podlagi tega je mogoče stavek »Bog je usmiljen« opisati na naslednji način: Bog je do človeka kakor mati, ki nosi nerojenega otroka v svojem telesu in počne vse, kar je možno, da se lahko dobro razvija. Usmiljeni Bog omogoča človeku, še posebej, ko je v stiski, da lahko začne na novo in zaživi. Do tega novega začetka, ki nam ga Bog podari, pa nimamo pravice. To je dar, ki bi ga lahko Bog tudi odrekel (glej Iz 27,11). Hkrati pa sije skozi to sliko »materinega naročja« gotovost, da Bog kot mati nikoli ne pozabi svojih otrok in jih nikoli ne bo pustil samih (Iz 49,15). V Novi zavezi se hebrejska beseda usmiljenje med drugim prevaja z grškim izrazom »oiktirmos«. Izraža notranji postopek, ki se sproži v srečanju s trpečim in vodi k sprejemanju in pomoči. Dejstvo, da je treba ta medosebni pojav razumeti na predpostavki Boga, je očitno v pismu Kološanom: »Kot Božji izvoljenci, sveti in ljubljeni, si torej oblecite čim globlje usmiljenje, dobrotljivost, ponižnost, krotkost, potrpežljivost« (Kol 3,12). Ljubezen, ki jo Bog razdaja, naj bi omogočila, da v tej drži srečamo tudi svoje soljudi. Izhajajoč iz te svetopisemske govorice želim imenovati besedo usmiljenje »srčna moč«. Zame izraža »srce« to, kar mi je

dano od Boga in me oživlja. To pa me usposablja, da svojo moč uporabim v smislu dobrega Samarijana za svoje bližnje.

Medtem mi je postala tema usmiljenja še bližja. Ker je papež Frančišek razglasil za obdobje od 8. decembra 2015 do 20. novembra 2016 izredno sveto leto usmiljenja, se ta beseda pojavlja v svetovnem tisku vedno znova in znova. Tako kristjani kot drugače misleči komentatorji domnevajo in premišlujejo, zakaj je papež povzdignil usmiljenje na prvo mesto za sveto leto. Najkasneje zdaj postane zame nemogoče, da bi naredil ovinek okoli te teme. Tako sem z zelo mešanimi občutki sedel pred bulo »Misericordiae vultus« (Obličje usmiljenja) in sledil papežu pri njegovih razlagah. Pred mano še vedno stoji gora in čeprav sem v zadnjih letih že odkril nekaj odsekov poti do vrha, se dostop do te poti še vedno izmika mojemu pogledu. Previdno sem iskal ključni namig. Papež Frančišek je ponudil vrsto močnih podob in dostopov: milost je kot jutranja rosa, ki prekrije deželo, ali kot mazilo, ki lahko ozdravi rane sveta. Usmiljenje pa je tudi prehod v novo, bolj človeško življenje. Ob tej podobi sem se ustavil, kajti spremenila je goro usmiljenja, na katero sem se nameraval povzpeti z zadnjimi napor, v vrata, ki so zame odprta in skozi katera smem vstopiti. Takoj sem domneval: Tudi ta pot ni štiripasovna avtocesta in stopiti čez prag usmiljenja je tehten korak. Jasno mi v ušesih zvenijo besede iz Matejevega evangelija: »Vstopíte skozi ozka vrata, kajti široka so vrata in prostorna je pot, ki vodi v pogubo, in veliko jih je, ki vstopajo po njej« (Mt 7,13-14). Ravno spodbudna ta možnost ni. In vendar je ta slika vrat usmiljenja

zame odločilen impulz, da se odpravim na pot. Rad bi vstopil čez prag teh vrat v obnovljeno življenje. Kot kompas vzamem s seboj prepričanje papeža Frančiška: V usmiljenju srečamo nežnost in dobroto Boga. Njegova iskrena in odpuščajoča ljubezen ne pozna meja.

Spodbuda za usmiljenje

Papež Frančišek začelja svoje besedilo o letu usmiljenja s prepričanjem: »Jezus Kristus je obličje Očetovega usmiljenja.« Ko Sveto pismo pripoveduje o tem, kako je Jezus ozdravljaj ljudi njihovih boleznih, sprejemal grešnike in jih tako vodil na pot ke-sanja, lahko vidimo, kako Božje usmiljenje dosega človeka.

Jezus Kristus je obličje Očetovega usmiljenja. Vide-ti je, da skrivnost krščanske vere v tej besedi najde svoj po-vzetek. Postala je živa, vidna in je dosegla vrhunec v Jezusu iz Nazareta.

*(Papež Frančišek,
Obličje usmiljenja, št. 1)*

Kakšne pa so potrebe človeka v današnjem času? Kaj storiti, ko nenadoma izgubimo tla pod nogami zaradi bolezni, ločitve ali smrti bližnjega sorodnika? Včasih so si prijatelji ali prijatel-jice pripravljeni vzeti čas za poslušanje in tolažbo, so podpora pomoči potrebnim. Pogosto pa tudi bližnje okolje ni v stanju, da pomaga. Znanci se potegnejo nazaj, družinski člani želijo,

da bi se lahko vrnili na običajen dnevni red. Posledici sta pogosto osamljenost in obup. Potem postane jasno, da je v domačem okolju včasih najbolj težko biti usmiljen, ker navade in mnenja ovirajo dostop do najbližjih. Na koga se v takih primerih sploh še lahko obrnemo? Zlasti v času, ko je navezovanje stikov težavno? Pomoč pogosto prihaja »od zunaj«, še posebej s strani zaupnega telefona. Ti ljudje so preprosto tam, poslušajo in vlivajo pogum. Tako postane v zmedenih poteh življenja vidna neka rdeča nit in v temnih, neprespanih nočeh lahko spet zasije žarek upanja. V takih srečanjih postane jasna skrivnost krščanske vere, včasih ne da bi se o njej sploh spregovorilo.

Živeti usmiljenje pomeni imeti odprto uho

Margit, zaupni telefon Karitas

Nočna služba sredi tedna, ob dveh zjutraj. Klicateljica se javi s previdnim in plašnim glasom: »Pred kratkim sem prebrala o telefonskem svetovanju, kajne, da lahko govorim z nekom tudi zdaj ...? – Zato, ker ne vem, kaj naj drugače naredim.« Tako se je pričel pogovor z žensko v poznih tridesetih, ki je prvič poklicala številko 142.

Ne ve, ali naj tolče po steni ali naj samo hodi v krogu, saj je noč – kot že mnoge poprej – zanjo itak že minila. Nihče ne vpraša, kako ji gre, vsi samo stresajo svojo glavo, kako je lahko pustila svoje otroke, preveč razumevanja, premalo boja. Saj je vendar pri tem mislila samo na prihodnost svojih otrok, ki naj bi imeli nekaj boljšega – vsak svojo sobo s pogledom na vrt. Vrt, ki ga je sama zasnovala kot raj za otroke, v bližini stari starši,

strici, tete, bratranci in sestrične. Sami sorodniki okoli – ampak ne njeni.

Še vedno joče in zašepeta: »Ob tem sem mislila, da spadam zraven!« Njen mož pa je to naenkrat videl drugače in samo štirje tedni so ji ostali, da se poslovijo. Otroci, je ukazal, naj ostanejo ali pa ga nikoli več ne vidijo. Za njen trud pri gradnji hiše bi ji že pomagal pri preselitvi, opremljenih manjših stanovanj je mnogo, tako bi potem lahko vsakih štirinajst dni videla otroke ob vikendih. Da se je takrat strinjala s tem, danes, dve leti kasneje, nihče več ne razume. Toda po njegovem mnenju je nesposobna in ne zna ničesar in če bi se branila, bi jo uničil. Da, tedaj je bila vsa iz sebe in se je vdala svojem obupu. Brazgotine na njenih rokah so še vedno spomeniki teh temnih časov. Po dveh tednih v bolnici je potem privolila moževim zahtevam in podpisala vse, kar je hotel.

Ne, ne, sedaj je vsaka minuta tega časa dragocena, niti eni sami se ne bi hotela odpovedati. Ne, zdaj ne misli več na smrt. A ponoči, ko je tako osamljena, ko se spomni preteklosti, se je spet oklepa brezup – kot klešče jo obdaja in stiska, da ne more zaspati. Že zdaj se boji naslednjega dneva. Toda zdaj, ko bi se lahko zjokala, čuti, kako utrujena je postala. Loteva se je spanec, ko ve, da jo nekdo samo posluša in ne rabi biti vedno tako močna. Spomni se, kako lepi so vikendi z otroki – objemi in smeh in iskrice v očeh, mogoče že prva kepica sladoleda ... S temi slikami bo že prišla v sanje.

Med vsemi besedami zahvale je zehanje klicateljice zame velika čast. Čutim, da bo le našla spanec. Tudi jaz zadiham. Globoko spoštovanje me navdaja do te ženske, ki se tako pogumno bori. Zaupala je vame in me ni popeljala le v svoje najtemnejše ure, pokazala mi je tudi, kako njena ljubezen do otrok še rodi cvetove, čeprav je zemlja za to zelo borna. Za njenimi solzami kalita upanje in zaupanje in zavedam se, kako se me je dotaknila. Hvaležna sem, da sem smela biti v najinem pogovoru priča te moči. Danes sem se spet veliko naučila o življenju.

Il. Pot

Iskanje kažipotov in orientacijskih točk

Michael Kapeller

V svojem dosedanjem življenju sem prehodil oziroma prevozil že veliko različnih poti. Nekatere od njih so oblikovale in še oblikujejo moje življenje: pot v šolo, do mojih starih staršev, do bližnje trgovine ali na moje delovno mesto. Na teh poteh so mi znani vsak ovinek, vsaka hiša in vsak grm. Poznam ljudi, ki tukaj živijo in vonjam rože, ko cvetijo spomladi ter drevesa, ko jeseni izgubljajo svoje liste. Druge poti so bile enkratne in tako sem jih shranil s svojem spominu kot »posebne poti«: pot od smučišča, na katerem sem se hudo poškodoval, do več kot sedemdeset kilometrov oddaljene bolnišnice. Cesta od hiše mojih staršev do poročne cerkve, prevožena v avtu, okrašenem s cvetovi. Pot do porodnišnice, kjer so prišli na svet najini otroci in seveda vožnja domov – z dojenčkom v naročju. Pot iz mrtvašnice na družinski grob za krsto svojih staršev. Vse te poti so se vtisnile v moj spomin kot plug, ki zaorje v svežo zemljo in odpira globoke brazde. Postale so del moje življenjske zgodovine ter se združile k eni sami, k moji življenjski poti. Vanjo je vtkana tudi moja verska zgodovina, moja pot z Bogom. Za razliko od vsakodnevnih in posebnih poti mojega življenja je ta pot manj vezana na zunanje dogodke in vtise, bolj pa na notranje slike. Na dan prihaja galerija zelo različnih umetnin: med njimi so oljne slike z živimi barvami, nežne risbe s črnilom in upodobitve temačnega videza. Nekatere od teh slik odražajo poseben del moje življenjske poti v obliki in barvi. Druge dolgujejo zahvalo za svoj obstoj

določenemu razpoloženju ali razvojnemu koraku. Pogosto v tej galeriji svoje verske poti ne najdem rdeče niti, zgubljam se v labirintu hodnikov. Včasih je zame celo vprašljiv obstoj te galerije. A vseeno prevladuje gotovost, da sem doživel nekaj, kar se v teh slikah odraža.

Vse to me spremlja in vznemirja na poti do vrat usmiljenja. Sežem po Bibliji in začnem listati. Upam, da mi bo služila kot zemljevid. Ustavim se pri prvem psalmu. Tam sta v dveh nasprotujočih si slikah predstavljena dva načina življenja: na eni strani je pravičen (ali pravična), ki se veseli v Gospodovi postavi in jo premišljuje podnevi in ponoči (Ps 1, 2). Docela se razlikuje od ljudi, ki so se obrnili proč od Boga. Psalmist jih imenuje krivičnike, ki stopajo na pot grešnikov ter sedajo na klop porogljivcev (Ps 1,1). Ta slog črno-belega slikanja v psalmu 1 vodi bralca do razcepa na poti. Predstavi mu obe življenjski možnosti in ga obvesti o verjetnih posledicah: »Zakaj Gospod pozna pot pravičnih, pot krivičnih pa vodi v pogubo« (Ps 1,6). Jasno, da besedilo namerava prepričati čim več ljudi, da se odločijo za pot pravičnega. Kaj je torej bistvo te poti in kakšne oznake služijo kot vodilo? Prvi odgovor najdemo v imenu tega človeka, ki ga psalmist imenuje »pravičnega«. Erich Zenger, pomemben nemški razlagalec psalmov, pravi, da je pravični »privrženec Boga«. To je prva oznaka na naši poti. – Če hočemo najti pravo pot v svojem življenju, potrebujemo ustrezno znanje o Božji poti s človekom. Že od nekdaj ga verniki prejemamo iz Svetega pisma. Ta pristop zahteva spremembo zornega kota. Ko začnem novo pot, naj se ne bi najprej ukvarjal s trenutnim stanjem cest in pričakovanim vremenom. Psalm 1 najprej priporoča pogled v preteklost. Kajti v zgodovini najdemo

pot, ki jo je Bog že prepotoval s svojimi ljudmi. Pri tem seveda ne gre za to, da idealiziramo preteklost ali da nam primanjkuje poguma poskusiti nove stvari. Obratno – v tem svetopisemskem načinu gledanja na življenje se izraža gotovost: Kar je bilo v veljavi doslej, bo ostalo v veljavi tudi v prihodnje, saj je Izraelov Bog zvest svojim obljubam. Samo tisti, ki so sposobni prebrati ter razumeti oznake iz preteklosti, bodo zmožni prepoznati namige sodobnega časa ter jih pravilno razlagati. Psalm 1 pa opozarja še na drugo obliko znakov. Pravični obrodi sadove ob svojem času in njegovo listje ne ovane (Ps 1,3). Ali je nekdo na pravi poti, torej vidimo na njegovih sadovih. Kajti pot pravičnega ne vključuje samo odnosa do Boga, ampak tudi do vseh ljudi, ki jih sreča med hojo. Ti pa bodo pot pravičnega tedaj doživljali kot plodno, če se bo le-ta zanje zavzel in se jim tako izkazal kot prijatelj ali prijateljica. To je posebnost tega kažipota – pravilne poti ne moremo določiti tako, da izberemo izhodišče in cilj. Če sem dosegel svoj cilj, je namreč razvidno šele iz odzivov drugih ljudi, ko na primer slišim: v tvoji bližini se počutimo dobro, nate se lahko zanesem, ob tebi lahko rastem in zaživim. Pri iskanju te prave poti psalm 1 določa še neko dodatno vodilo. V šesti vrstici poudarja, da Gospod pozna pot pravičnih. Iskati in najti pravo pot zato v prvi vrsti ni dosežek ali zasluga pravičnega. Pot uspe, ker jo pozna Bog in zato, ker je pravičnega ljubeče in skrbno spremljal. S tem je povezana obljuba: Dokler svojo pot usmerjam po Božji besedi, ne morem zaiti. Bog je moje varno zatočišče in zvezda stalnica.

Ti trije kažipoti oz. oznake, na katere me opozarja psalm 1, me bodo torej popeljali do vrat usmiljenja: usmerjanje po Božji besedi, dobrohotne ocene in nasveti ljudi, ki jih srečam ter zau-

panje, da Bog mojo pot že pozna in me vodi. Sedaj potrebujem samo še ustrezno opremo: dobre čevlje, primerno obleko in pravo količino živeža. Vprašanju prave opreme so že evangelisti posvetili svojo pozornost. Marko je začel svoje razmišljanje z besedami, da je Jezus poklical dvanajstere k sebi, ker jih je želel poslati med ljudi. Zdaj se postavlja vprašanje: Kaj naj vzamejo na to pot? Na seznamu, ki sledi, pa Jezus ne omenja, kaj potrebujejo, ampak našteva, brez česa naj gredo v vasi in mesta: brez kruha, popotne torbe in denarja v pasu (Mk 6,8-9). Smernica torej ni »potovanje z lahko prtljago«, ampak »potovanje brez prtljage«. Če Jezusovo navodilo prenesem na svojo pripravo na potovanje, to pomeni: Na svoji poti bom napredoval samo, če pustim za seboj vse varnosti: varnost preživljanja s hrano, varnost, kje bom lahko prespal in varnost, da si lahko vse potrebščine kupim s svojim premoženjem. Jezus dopušča le palico, da bi lahko branili svoje življenje pred divjimi živalmi in par sandalov, da bi bila naporna hoja malo bolj znosna. V teh omejitvah pa se skriva tudi izziv. Pot je lahko uspešna, če sem sam brez zadržkov do nje in trdno zaupam, da mi bo vse potrebno podarjeno. Poleg tega Jezus učencev ne pošilja samih, ampak po dva in dva. Ta ukrep je treba videti tudi v luči poslanstva apostolov. Če namreč nastopata dve priči, ima njuna beseda večjo težo. To nas spominja na pravni sistem Izraela. Na sodni razpravi morata vedno dve priči jamčiti za pravilnost izjave. Za tem pravnim gledanjem pa se skriva še dodaten vidik. Pot vere se odpira le v skupnosti, v poslušanju in v pripravljenosti stati drugemu ob strani. To prepričanje povzema evangelist Matej z besedami: »Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam

sem sredi med njimi» (Mt 18,20). Torej si bom za to pot do vrat usmiljenja poiskal spremljevalca. Jezus daje dvojicam učencev jasna pravila, kako naj se vedejo med potjo: »Kjer koli stopite v hišo, ostanite tam, dokler ne odidete. Če vas kakšen kraj ne sprejme in vas ne poslušajo, pojdite od tam in si otresite prah z nog, njim v pričevanje« (Mr 6,10-11). To nam omogoča vpogled v življenjske razmere Jezusovega obdobja in v nastajajočo misijonsko dejavnost mlade Cerkve. Tedaj so posamezni domovi postali središča krščanskih skupnosti. Prah s svojih nog pa so si ljudje otresli, ko so zapustili pogansko ozemlje. Kako naj se torej vedem na svoji poti do vrat usmiljenja? Dvoje se mi zdi še posebej pomembno: pustil se bom povabiti in obdarovati, ne da bi ob tem razmišljal, kaj bi lahko moj gostitelj v zameno pričakoval od mene. Če me drugi zavrnejo ali nočejo razumeti, mi ni treba česa utemeljevati in se zagovarjati, ampak smem to otresti kot prah in nadaljevati svojo pot. To seveda ne sme biti izraz prevzetnosti ali zavrnitve pogovora, vsekakor pa mora biti izraz odločnosti, da me ne bo nič odvrnilo od moje poti, o kateri vem, da je pravilna. Slednjič bi rad poudaril še tale vidik. Jezus ne pošilja dvanajsterih na pot nepripravljenih, ampak jim daje pooblastilo, da izganjajo nečiste duhove. S tem omogoči svojim učencem, da srečujejo ljudi tako, da v njih obudijo hrepenenje po Božjem. To pa jih osvobodi duhov sebičnosti, zaljubljenosti samih vase ter nasilja. To je njihovo poslanstvo. Na koncu svojega poročila Marko poudari, da so ravnali tako, kakor jim je Gospod ukazal (Mr 6,13). To me pripelje do vprašanja: S kakšnim poslanstvom pa sem jaz na poti do vrat usmiljenja? Kakšen je moj cilj? Številni in različni odgovori se podijo v moji glavi. Ampak vedno znova

pridem do iste točke: Želim do vrat usmiljenja, ker me tam čaka več življenja. Seveda se zavedam, da imam samo to življenje, ki ga živim včasih z več in včasih z manj veselja. Povrh tega nočem svojega nadaljnjega časa stiskati kot limono, samo da ne bi nič zamudil. To več v življenju zažari veliko bolj, če se zavedam, da me je nekdo popolnoma sprejel in s tem tudi druge lahko sprejemem takšne, kot so. To je možno v srečanjih, v katerih ne gre za izpolnjevanje pričakovanj in doseganje smernic. V ospredju niso moji dosežki, ampak pozorna prisotnost in globoka drža usmiljenja do samega sebe in do drugih.

Sedaj sem vse uredil. Končno lahko odidem. Pripravljen sem, da uberem pot do vrat usmiljenja: zapomnil sem si kažipote in orientacijske točke, varnostni opremljeni sem se odpovedal, vem pa, da so sopotniki na moji strani in moj cilj mi jasno stoji pred očmi. Ampak pred seboj ne vidim poti. Brskam po svojih spominih. Tudi izkušnje mojih vsakdanjih in posebnih poti mi ne ponudijo koristnih namigov in v svoji notranji galeriji vere ne najdem prave slike. Počutim se podobno kot na pozni nočni vožnji v jeseni, ko nenadoma pade megla, ki se v nekaj trenutkih zgosti v steno. Svetloba žarometov ne sveti več v okolico, ampak se mi blešči nazaj. Od vseh strani pritiska megla. Celo znana pot se mi zdi tuja in komaj prepoznavam potek ceste. Zmanjšam hitrost. Strmim v obcestne znake. Lahko le upam, da se bo megla odmikala malo po malo in bo izbrana pot res vodila k cilju. Ampak na svoji progi tako ne bom prišel daleč. Ujet sem v megli in pot do vrat usmiljenja se zdi še bolj oddaljena kot kdajkoli prej. Že dolgo časa se nisem počutil tako nemočnega. Nekaj podobnega

se je verjetno dogajalo s starši, ki so prišli s svojimi otroki k Jezusu, da bi jih blagoslovil. Tam niso bili sprejeti s prijaznimi besedami, ampak so jih učenci ostro zavrnil. S tem pa se srečanje ni končalo. Jezus poseže ter ukaže učencem, naj pustijo otroke k njemu, »kajti takšnih je nebeško kraljestvo« (Mt 19,14). Za Jezusa imajo otroci poseben pomen. Vendar ne zaradi tega, ker bi bili tako ljubki, pridni in srčkani. Tako gledanje je naivno. Biti kakor otrok je za Jezusa pomembna verska izpoved. To vidimo na drugem mestu še bolj izrazito (glej Mt 18,1-6). Tam je naklonjenost Jezusa do otrok hkrati odgovor na vprašanje učencev, kdo je največji v nebeškem kraljestvu. To pobožno tekmovanje je v bistvu povezano z vprašanjem: »Kakšen moram biti, da lahko obstojim pred Bogom?« Jezus na to odgovori s simboličnim dejanjem in njegovo razlago. V sredino postavi otroka in razjasni to gesto z besedami: »Kdor se torej poniža kot ta otrok, bo največji v nebeškem kraljestvu« (Mt 18,4). Z nasprotnim parom – velik in majhen – Jezus jasno ponazori, da za Boga veljajo druga merila. S tem, da predstavi otroka kot ideal, zahteva nič manj kot preobrat tega, za kar se ljudje pogosto trudijo in je izraz odraslosti: neodvisnost, samoodločanje in stremljenje po priznanju. Majhnost v Jezusovem smislu pa vodi v odvisnost, človeka povezuje z drugimi, tako da postane skromen. Le tisti, ki se lahko loči od zakonitosti sveta odraslih in se poda v držo otroka, lahko dojame, kako bo postal v nebeškem kraljestvu in tudi že tukaj in sedaj velik.

Moja nemoč in nebogljenost torej ne ovirata poti k usmiljenju, lahko me celo pripeljeta do njega. Vendar se tako preprosto

svoje notranje megle ne morem znebiti. Iz zgodovine verstev in žal tudi iz cerkvene zgodovine poznam mnogo primerov moških in žensk, ki so jih verske oblasti ovirale v njihovem človeškem zorenju ali jih celo razvrednotile. Od razsvetljenstva naprej se je vedno znova opozarjalo na to dejstvo. Nekateri so celo spodbujali ljudi, da bi se osvobodili te samopovzročene odvisnosti. Vendar se nočem tako hitro odpovedati Jezusovi zahtevi. Namesto tega raziskujem vprašanje naprej, kaj otrok pomeni v Jezusovem smislu in kako bi lahko to postalo merilo mojega življenja. Posebnost je med drugim v zornem kotu. Otroci so pogosto prisiljeni, da zaradi velikosti svoj pogled usmerijo navzgor. Navajeni so, da dobijo pomoč od »zgoraj«. Kot odrasel gledam nemalokrat navzdol, se primerjam z drugimi in se razvrščam na družbeni lestvici. Poleg tega življenje otrok še ni napolnjeno s spoznanji. To pomeni, da so bolj ranljivi, a tudi bolj odprti za nove izkušnje in srečanja. Ta odprtost lahko vodi do tega, da ljudje, ki so bolj navajeni na pomoč, tudi drugim bolj pomagajo. Odrasli, ki so navajeni na določene drže, pogosto prav preko otrok postanejo ponovno odprti za življenje in spet sposobni za nove odnose. Biti otrok na tem ozadju torej ne pomeni biti otročji in tudi ne biti odvisen od neke verske oblasti. Biti otrok v Jezusovem smislu v meni sprosti moči čudenja, zaupanja in odprtosti. To me ne osiromaši, ampak obogati.

Tako se moja notranja megla razbeži. Nenadoma čutim, da pot do vrat usmiljenja dobiva obliko. Ob tem se zavedam, da si ne morem sam poiskati in izbrati te poti. Moram priznati, da sem podoben otroku, ki se mu razsežnost delovanja v teku njegove-

ga razvoja vedno bolj razširja. Pri tem moram dopustiti, da mi drugi pomagajo in ob tem postanem tudi sam pomoč za druge. To izkušnjo srečamo že pri svetem Pavlu. Apostol narodov je bil na svojih misijonskih potovanjih večkrat soočen z zdravstvenimi omejitvami in pogosto je doživel, da so ga ostro zavrnil. V svoji nemoči je moledoval k Bogu, da ga reši stiske. Vendar Gospod apostolu ni podelil zdravja in moči, temveč mu je omogočil, da je v njem dozorelo spoznanje: »Močan sem tedaj, ko sem slaboten« (2 Kor 12,10). Ta misel me spet popelje nazaj na srečanje Jezusa z otroki. Jezus je namreč dopolnil svojo izjavo, da lahko le tisti, ki postanejo taki kot otroci, vstopijo v nebeško kraljestvo, z obljubo: »In kdor sprejme enega takega otroka v mojem imenu, mene sprejme« (Mt 18,5). Ta beseda mi kaže smer na moji poti do vrat usmiljenja: oziral se bom po otroku v sebi in ljudeh, ki jih bom srečal. Možnosti »biti otrok« bom dal prostor in priložnost, da se razvije. Pri tem smem zaupati, da sem v vsakem od teh otrok, ki sem jih sprejel, sprejel Jezusa in se na ta način družil z Gospodom.

Tako dobro napredujem. Pot, ki me bo vodila do vrat usmiljenja, nastaja pod mojimi nogami in me vodi. Poln zanosa puščam za sabo tudi strme odseke in lahko odstranim marsikateri težji kamen spotike, ki me je zaustavljal. Od popotnika se preobražam v romarja, saj me ta pot ne vodi le v prihodnost, ampak tudi nazaj na posebne in vsakdanje poti dosedanjega življenja. »Biti otrok« spreminja moje dožemanje: odseke, ki so bili prej temni, vidim v novi, blažji svetlobi. Na ta način lahko sprejemem mnoge pomanjkljivosti in jih vidim kot del samega sebe. Vendar je tudi ta pot

usmiljenja včasih vijugasta. Vedno znova pridem do razpotij. Na njih sem pozvan, da se usmerim po pravih znakih. Poslušati moram otroka v sebi in zaupati v njegove lastnosti. To mi daje pogum, da sprejemam težke odločitve, in moč, da nadaljujem svojo pot. Prepričan sem, da bom na ta način dosegel vrata usmiljenja.

Pot usmiljenja

Tudi papež Frančišek se poslužuje motiva poti, da bi razjasnil bistvo usmiljenja. Vendar je pot do usmiljenja pogosto kamnita in težko jo je najti. Kajti človeka vodi najprej do samega sebe ter ga sooča z njegovimi možnostmi in slabostmi. Kdor vidi te omejitve, se nemalokrat ustraši. Boji se izgube spoštovanja, vpliva in ugleda. Zato radi omalovažujemo, prikrivamo ali zavračamo svoje šibkosti. To pa ne ostane brez posledic: vedno težje postaja pogledati sebe v ogledalu in drugim v oči. Te stiske ima papež Frančišek v mislih, ko govori o usmiljenju. Ob tem pa ne usmeri svoje pozornosti na pomanjkljivosti. Usmiljenje je zanj predvsem ključ, ki odklene upanje: »Bog vas dojema takšne, kot ste! Z njim ste in boste ostali v dobrih rokah.«

Usmiljenje: to je pot, ki povezuje Boga in človeka, ker odpira srce upanju, da bomo vedno ljubljene ne glede na meje, ki jih postavlja naš greh.

(Papež Frančišek, Obličje usmiljenja, št. 2)

Takšno zaupanje lahko še posebej dobro opazimo pri otrocih. V svojih prvih letih življenja so popolnoma odvisni od tistih, ki zanje ljubeče skrbijo. Na to naklonjenost odgovarjajo z brezmejnim zaupanjem in se učijo korak za korakom stati na svojih lastnih nogah. Njihov pristop k svetu je neposreden in neuporabljen. Tako lahko vsak sprehod postane raziskovalno potovanje in vsak kamen ob cesti dragocen zaklad. O tem lahko poroča vsak, ki je odgovoren za otroke. Kot beremo v sledečem poročilu iz vrtca Karitas, pa so otroci prav tako sposobni zaznati resničnost, ki jo odrasli pogosto spregledajo ali pa je nočejo dopustiti. Ta dar jih naredi občutljivejše za Božje in jim omogoča – s skrbno podporo in razumevanjem – da se soočajo tudi s težkimi udarci. Pri tem so mojstri življenja in zaupanja v Boga.

Živeti usmiljenje pomeni videti svet skozi oči otroka

Helga Weratschnig, vrtec Karitas

Sem vzgojiteljica v otroškem vrtcu, in to že petintrideset let. Z velikim veseljem grem vsak dan k otrokom in sem zelo hvaležna, da jih smem spremljati na odseku njihove poti. Veliko lepih trenutkov, a tudi bolečih izkustev sem doživela v tem času. Pripovedovala bom iz izkušenj, ki so se me zelo globoko dotaknile.

Vsako jutro se v našem vrtcu pozdravimo s stiskom roke in prijaznim nasmehom. Tako se zaznavamo med seboj in smo veseli, da smo tam. Na to posebno jutro je prišla deklica s plahimi koraki proti meni, pogledala me je z velikimi očmi in rekla: »Moja mama je bolna, v bolnišnici je.« Vzela sem jo v naročje in čutila sem, da ji ta objem daje varnost in mir, morda celo malo tolažbe. Molili smo za to mamo. Jezusa, ki v naši skupini ni tujec, smo v številnih otroških prošnjah prosili:

Jezus, ozdravi mamo.

Jezus, prosim, pomagaj Suzi, da ne bo žalostna.

Jezus, pomagaj očetu, da ne bo jokal.

Jezus, podari mami močno srce.

Jezus, podari ji svojo luč.

Globoko sem bila ganjena ob srčnih prošnjah otrok in vedno sem imela v mislih Jezusove besede: »Pustite otroke in ne branite jim priti k meni, kajti takšnih je nebeško kraljestvo. ... Če se ne spreobrnate in ne postanete kakor otroci, nikakor ne pridete v nebeško kraljestvo.« A Jezus je za to mamo izbral drugo pot. Po dolgem bivanju v bolnišnici je umrla v krogu svoje družine. Deklica je bila zraven in se je lahko v nepredstavljeni bolečini poslovala od mame. Globoko spoštovanje sem začutila do te družine, kajti smrt, ki je tabu v naši družbi, spada k življenju, čeprav je tako boleča.

Sedaj se je začel za družino čas žalovanja. Postala sem poslušalka, ko so mi izražali svoje globoko trpljenje. Besede niso bile po-

trebne, tudi jaz nisem našla pravih. Za deklico sem bila bližnja oseba in z ljubeznijo sem ji dala občutek: Tukaj sem zate. Veliko sva se pogovarjali o njeni mami in bilo ji je všeč, da mi je lahko povedala, kaj vse sta delali skupaj. Nekega dne mi je rekla: »Moja mama je v nebesih pri ljubem Bogu, ki gleda nanjo in mama gleda name in me varuje.«

Nato je prišel materinski dan. V naši skupini smo izdelovali darila, da bi osrečili mame. Čutila sem zelo globoko žalost v srcu, ker je bila ta bolečina smrti spet zelo prisotna. Globoko sem bila ganjena, ko je deklica dejala z nasmeškom: »Za svojo mamo delam svečo.« Skupaj z njo sem obiskala grob njene mame. Položila je darilo na cvetoč griček in tiho dejala: »Poglej, mami, to sem naredila zate.« Potem je bila tišina. Vzela sem jo v naročje, da je čutila, da sem pri njej.

Veliko sem se naučila od te deklice. Njena otroška vera in zaupanje v Jezusa sta bila zelo velika. Njene besede so bile zelo preproste in jasne. In ko sem bila žalostna zaradi njene stiske, mi je pogosto podarila nasmeh, ki mi je segel globoko v srce.

III. Berač

Prošnja, kamen spotike

Klaus Einspieler

Pot do vrat usmiljenja se bliža svojemu koncu. Od daleč zagledam stolpe romarskega cilja. Z vsakim korakom postanejo malo večji. Pozabim na napore romanja. Misli hitijo naprej in že želijo raziskati notranjost svetišča. Zadnji ovinek, dolga ravnina. V obrisih se pojavi mogočni cerkveni portal. Toda nenadoma je idila uničena kot hišica iz kart. Zaslišim namreč rožljanje novcev. To me sili, da usmerim pogled s sijajne cerkvene fasade na tla. Tam sedi berač v upanju, da bo dobil od obiskovalcev svetišča majhno miloščino. Da bi potrkal na velikodušnost mimoidočih, je položil v svojo pločevinasto škatlico desetevrski bankovec, ki naj ga romarji jasno vidijo. Nad njim ležijo kovanci vseh vrst, kot bi hotel reči: poiščite, kaj ste pripravljeni dati, vendar naj vaše darilo ne bo premajhno.

Nenadoma se mi v glavi vrtijo stotere misli in ohromijo moje korake. Berač me je vznemiril. Moja predstava o svetem kraju, ki ga bom obiskal, se mora umakniti resničnosti. Cvetočna narava, urejena okolica, zgodovinske stavbe, ne, na tej sliki ni prostora zanj. Predrzo se je vrnil vanjo, kot da bi hotel izzivati prihajajoče. – Nima človek nikjer miru? Ne more ta berač nikjer drugje opravljati svojega »dela«? Pred nakupovalnim centrom ali na železniški postaji? In seveda – imamo dobro premišljen sistem oskrbe. Za to plačamo nemalo dajatev. Pod tem vidikom bi človek vendar lahko pričakoval ... Poleg tega – po videzu goto-

vo ni domačin. Od daleč se je prikradel in sedaj prosjači na tako lepem kraju! Opažam, da se mi misli vrtijo v krogu in se moje nezadovoljstvo veča. Trudim se temu upreti. Ne spodobi se tako misliti. Človek na kraju, kot je ta, ne sme biti malenkosten. En evro se mi ne bo poznal. In v cerkvi se bom spet lahko zatopil v svojo vernost. Čeprav ...

Je berač res tako potreben pomoči? Ali ni videti kot nekdo, ki je pri močeh? Tukaj pohajkovati ves dan in nič delati bo verjetno bolj udobno kot garanje na kakem gradbišču. In njegova borna, umazana obleka? Ali je res izraz njegove revščine? Ali pa je morda le njegova »službena obleka«, ki jo zvečer sleče, da se lahko prepusti udobnemu kavču s pivom v roki? Ti dvomi me razžirajo in sprašujejo dalje: Tudi če je berač reven – ali ne slišimo vedno znova, da ti ljudje prosijo za druge, ki vozijo velike avtomobile in se sončijo ob bazenu v svojih vilah? Ali podpiram s svojim evrom na koncu tudi tiste, ki služijo brez sramu na stiski teh ubogih ljudi? To podpirati pomeni spodbujati umazane spletke. In tudi, če temu ni tako? Za kaj bo berač uporabil mojo miloščino – za hrano ali za alkohol in cigarete? Kaj mi daje gotovost, da moje dobrote ne bo zlorabljal? Ali ne bi bilo bolje, da bi v cerkvi prižgal svečo in ta evro daroval za dober namen? Opažam, kako moj korak postaja hitrejši in moj pogled krčevito išče zatočišče na podrobnostih cerkvenega portala.

Levo in desno ob meni se drenjajo drugi ljudje. Nekateri so usmerjeni proti cerkvenim vratom, ne da bi se zmenili za berača. Drugi vržejo majhne kovance v njegovo škatlico in gredo naprej.

Nekdo se celo ustavi in z njim spregovori nekaj besed. Imam vtis, da se poznata. Njuna obraza izdajata, da sta si izmenjala nekaj vljudnosti. Človek se poslovi, ne da bi vrgel kaj v škatlico in nadaljuje svojo pot.

Zdaj se prebudi v meni glas: Zakaj te vendar ta berač tako moti? Mnogi drugi, se zdi, nimajo težav s tem, ali pa ga preprosto ne opazijo. Predrznno nadaljuje: Ali nisi tudi ti berač? Vedno znova prihajaš sem nekaj prosit. Kaj točno? Ah, ista stara zgodba. Koliko let si se poskušal premakniti naprej s te točke? Trd oreh si za svojo okolico. Seveda imaš tudi dobre lastnosti, ampak v tem vprašanju ... Namesto, da tukaj prosiš za milost in upaš, da se bo nekaj spremenilo, ko prideš domov, bi se za spremembo lahko enkrat sam resno potrudil. Tudi drugi se! Ali to nezmožnost, da bi se kaj spremenilo, na koncu celo obrneš v svojo korist? Če bi nekaj spremenil, bi moral sam ...

Odrivam te misli stran. To se seveda res ne more primerjati! Kaj lahko storim proti temu, da sem tak, kot sem? Mnogokrat sem že poskusil, da postanem boljši človek, a kdo lahko gre iz svoje kože? Seveda včasih moja narava povzroča preglavice meni in prav gotovo tudi tistim, ki morajo živeti z mano. A velikega preobrata verjetno ne bom zmogel ... Toda glas ne odneha. Tudi ti si berač, se posmehuje. Zato ne maraš berača, ker si ne želiš biti takšen, kot je on. Nekaj metrov pred beračem se nahaja klop. Usedem se, tako da temnopoltega človeka vidim samo še z levim očesom. Tudi pročelje cerkve je s tem izven zornega kota. Čez obzidje pokopališča zrem v okolje. Jaz – berač?

Čutim, kako me premaguje občutek nemoči. Nezadovoljstvo in mržnja razjedata mojo notranjost. In to sedaj, tako blizu cilja! Kako pogosto sem poskušal nekaj spremeniti v svojem življenju. Komaj sem prišel naprej. Za nekaj tednov, morda, potem pa je bilo vse spet po starem. Druge prositi za pomoč? To bi pomenilo priznati svojo šibkost in nemoč nekomu drugemu. To mi je tako sitno! Saj ne gre za bogve kaj. Za druge to verjetno ni niti omembe vredno.

Moje oči se kratko ustavijo pri beraču. Hitro se obrnejo spet stran, kot da se bojijo, da bi jih kdo zasačil. Kako se je počutil, ko je beračil prvič? Ga je bilo sram? Ga še vedno zadene, ko so mimoidoči ogorčeni zaradi njegove prisotnosti in govorijo o njegovem življenju ali se je naučil, da teh opazk več ne sliši? Sam sem vsekakor potreboval dolgo časa, da sem se navadil prenašati namige svoje okolice. Bili so kot majhni vbodi v srce. Vsakič sem čutil, kako se mi krči želodec. Ampak tega seveda ne moreš primerjati. Naučil sem se živeti s svojimi pomanjkljivostmi. Neki filozof je celo rekel, da je človek pomanjkljivo bitje. To je res. Najboljši dokaz za to trditev sem jaz sam. In vendar še živim. V bistvu niti ne tako slabo. Navadil sem se živeti s tem, česar ne morem spremeniti. Malo bolj jasno se obrne moj pogled k beraču. V sebi se kratko nasmehnem. Tudi njemu je verjetno uspelo, da živi s svojo hibo. Gledam ga. Kadarkoli pridejo ljudje, spusti svojo glavo. Z resnim in prosečim pogledom pozdravi mimoidoče. Ko je sam, sedi sproščeno in zdi se, da uživa v popoldanskem soncu. Zelo premišljeno, mislim sam pri sebi. Očitno je tudi v njegovem življenju več kot samo revščina in nemoč.

Seveda nisem povsem nedolžen glede svojih slabih lastnosti. Lahko bi bil bolj vztrajno delal na sebi in bi mi bilo danes lažje. Če sem iskren, mi manjka tudi volje, da bi res nekaj spremenil. Čudno se sliši: Če ne bi bil odvisen od tega, da mi drugi pomagajo, bi verjetno izgubil stik z mnogimi ljudmi. Opustiti stare navade in drža bi bilo poleg tega zelo naporno. Sem tako močan, da bi to zmogel? Za kaj naj v cerkvi pravzaprav prosim? »Usmiljenje«, kako hitro pride ta beseda skozi ustnice. Ampak kaj to pomeni zame? Pravzaprav želim samo, da me nekdo sprejema takega, kot sem. In da lahko sprejemem samega sebe. Ampak več? Sem sploh pripravljen na to?

Ugotavljam, da se je moje prvotno nezadovoljstvo zaradi berača umirilo. Nekako se čutim povezanega z njim. Čudna slika. – Tukaj sedim na klopi, nekaj korakov stran pa čepi berač na tleh in gleda v isto smer. Kot da bi oba na nekoga čakala. Zanimalo bi me, kako moja nebogljenost učinkuje na tiste, ki me poznajo. Ima prav tako temen obraz in umazane roke kot ta berač tam? Zakaj se tisti, ki so mi blizu, niso že odvrnili od mene? Zmrazi me, čeprav je prijetno toplo. Ta nemoč! Nelep prizor! »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal,« nas je nekoč opominjal veroučitelj. Nekega dne ga je najbolj predrzen med nami vprašal: »Če si bom pomagal sam, zakaj potem sploh še potrebujem Boga?« Vsi smo se smejali. Pomagati si sam – če bi bilo to tako lahko! Potem ne bi sedaj sedel tukaj. Res je, mi smo pomanjkljiva bitja. Ampak ravno te pomanjkljivosti nas odpirajo za druge.

Spomnim se časa, ko Mateju in Ančki ni šlo tako dobro. To je bil velik izziv. Zdelo se je, kot da sta se v moje življenje ugnezdila

brez vsakega opozorila. Sprva sem mislil, da bo stvar z nekaj pri-jateljskimi nasveti hitro rešena. Vendar je stiska trajala dlje, kot je bilo načrtovano. Precej naivno je misliti, da bi lahko načrtovali stiske in krize. Nenadoma sem spoznal, da ne morem storiti ničesar drugega, kot da jima stojim ob strani. Zavzela sta trdno mesto v mojem vsakdanjem življenju, ne da bi ju bil jaz povabil in se odločil, da ju podpiram v takšnem obsegu. S časom sem postal vedno bolj nejevoljen. Komaj in komaj sem ju še prenašal brez pridržkov. Na poti mi je bila moja jeza zaradi njune nemoči. In konec koncev vedno znova vprašanje, kako sem pravzaprav prišel do tega, da toliko zahtevata od mene. Hvala Bogu, da sta bila sposobna rešiti svoje težave. Menim, da je bil pomemben korak, ko sem jima dal jasno vedeti, da ne morem prevzeti njune odgovornosti za naprej in je tudi ne bom. To je bilo zame zelo težko, vendar jima je očitno pomagalo. Danes vem, da sem se veliko naučil v tistem času. Spet bi jima pomagal, a z več razuma. Kljub temu nas je tisti čas povezal. Postala sta pomembna stebra v mojem življenju. Naše pomanjkljivosti so nas pripeljale skupaj. Sprejemali smo in tudi dajali. Danes občudujem njun pogum, da sta me prosila za pomoč.

Je to res tako hudo, druge prositi za pomoč? V zgodovinskem filmu sem nekoč videl, kakšen je bil v srednjem veku vrvež okoli velikih svetišč. Trgovci, glasbeniki in cela množica beračev se je gnetla na trgih. Nekako si imel občutek, da je tako prav. Glede na to bi morali biti beraču pred cerkvijo pravzaprav hvaležni, saj je edini od naštetih, ki še drži svoje mesto. Kaj je pri tem res tako slabega? Ali ne prihajamo vsi kot ubogi, ki nekaj prosijo?

Ali smo res boljši kot ta samo zato, ker mi ne prosimo za denar, ampak za kaj drugega?

Spomnim se na čas svojega študija. Predavanja o teologiji Stare zaveze so mi ostala v dobrem spominu. Pogosto se je govorilo o revščini. Profesor se ni utrudil poudarjati posebne skrbi Boga za revne. V zgodbi o gorečem grmu se Bog sam predstavlja kot nekdo, ki je videl stisko svojega ljudstva in slišal glasno vpitje zatiranih. Vse to se ga je dotaknilo. Izpeljal jih je iz njihove odvisnosti in jim dal zapovedi, da ne bi izgubili svoje svobode. Nenehno jih je opominjal, naj delijo z revnimi veselje življenja. V eni od zapovedi celo navaja: »Sicer pa pri tebi ne bo smelo biti reveža« (5 Mz 15,4). »To zveni zelo utopično,« je nasprotoval eden od študentov. Vendar to profesorja ni zmedlo in je ob tem vzpostavil most do življenja prvih kristjanov. V Apostolskih delih je namreč opisano, kako so tedaj delili med seboj, tako da je pisec lahko celo ugotovil, da »nihče med njimi ni trpel pomanjkanja« (Apd 4,34). Očitno je bilo jasno, da mora vera obroditi vidne sadove v obliki pomoči tistim, ki jo potrebujejo. Ali so berači to čutili in zato iskali bližino velikih cerkva?, se sprašujem. Nato se vrnem v mislih spet v predavalnico, kjer je skozi pet let raslo moje navdušenje nad Biblijo.

»V zadnjih stoletjih pred Jezusom je velik del Izraelcev obubožal,« je tedaj pojasnil profesor. »Bili so poraženci gospodarskega preobrata v času Perzijcev. Nekaj bogatašem je uspelo pridobiti večino sredstev. Tedaj so se začeli preprosti ljudje zavdati, da Izraelci niso vsi prebivalci te dežele, temveč v prvi vrsti

revni in zatirani. Njim je ostala le še vera v Boga. Huda revščina je bila zanje velika preizkušnja. Tudi Nova zaveza je prežeta s tem duhom. Če na primer Marija v svoji hvalnici (Lk 1,47-55) prizna, da je Bog povišal nizke, se kot nizka dekla tudi sama uvršča v veliko množico revnih, tistih, ki se zanašajo na Boga, svojega Rešitelja. V Marijinem slavospevu, Magnifikatu, se torej prepletata nizkost dekle in usoda nizkih. Oboje je Bog privedel iz teme v luč. Motiv prihaja iz Stare zaveze, iz Anine hvalnice (1 Sam 2,2-10). Tam hvali svojega Boga ženska, ki jo je Bog rešil iz sramote, da ni imela otrok. Revščina ima veliko obrazov, ni samo telesno pomanjkanje. Ana prizna v svoji hvalnici, da Bog »iz prahu vzdigne neznatnega in iz blata potegne ubogega« (1 Sam 2,8). Njeno spoznanje se dobesedno ponovi v psalmu 113. Obstaja še več takih primerov pobožnosti revnih v Stari zavezi.«

»In Jezus?«, se je tedaj javil lepo oblečen starejši študent, »on je bil za vsakogar, za revne in bogate.« »Seveda,« je dejal profesor. Nato smo prebrali besede iz Lukovega evangelija. Tam pravi: »Blagor vam, ubogi« in: »Gorje vam, bogataši« (Lk 6,20.24). »Blagor ubogim v duhu,« ga je popravil starejši kolega. »Ne, ubogi,« je vztrajal profesor. »Vi citirate iz govora na gori po Mateju, v tem smislu imate prav. Toda Luka pravi: Blagor vam, ubogi, kajti vaše je Božje kraljestvo. Če sledimo Lukovi logiki, se je Jezus to naučil od svoje matere. On postavlja v luč tiste, ki preko svoje bede še niso prišli v življenje. Njihovo pomanjkanje se pretvori v bogastvo. To je obljuba Božjega kraljestva.« Te misli so nato vodile do vprašanja, ali bi lahko sami prispevali nekaj, da bi vzklilo Božje kraljestvo. Luka bi rekel: Bodite usmiljeni in se pri

tem usmerjajte po Bogu. Če želimo ostati pri Mateju, pa naj bi v pomoči potrebnih spoznali Kristusa in jim stali ob strani. Na sodbi ob koncu časov bomo vprašani, če smo dali lačnim jesti in žejnim piti. Te misli so me globoko zaznamovale. Ali jih zmorem upoštevati v resničnem življenju?

Nenadoma se moram v mislih posloviti iz predavalnice. Nekdo prihaja vzdolž in se zaplete z beračem v daljši pogovor. Ta je tako živahen, da berač komaj opazi vstopajoče v cerkev in samo kratko prikima, ko kovanec pade v škatlico. Večina ljudi izkoristi prednost tega položaja, da lahko pridejo mimo berača, ne da bi mu kaj darovali. Ker nisem daleč od obeh, prodrejo delčki besed do mojih ušes. Z naporom prisluhnem. Očitno se pogovarjata o vsakodnevnih rečeh, o čemer pač običajno govorimo. Berač – navaden človek, ki govori o vremenu, nogometu in drugem? Da, človeško bitje. Z očitno slabostjo, svojo revščino, ki ga je naredila za berača. A tudi povsem navaden človek, kot smo pač mi ljudje. In morda celo dober človek, le da ta dobrot, kot pri mnogih drugih, ni vidna na prvi pogled. Kako pa mu je sploh ime? Večina mu pravi »berač«. Smešno. Označijo ga z dejavnostjo, kot rečemo: duhovnik, cerkovnik, organist, romar, romarica ... Očitno ga opredelijo s posebno službo kot mnoge druge na tem kraju. Zdi se, da ni tako pomembno, kako se kdo imenuje. Tukaj je najprej vsak nekaj.

In vendar je tudi nekdo. Vem, da prijatelj duhovnik rad igra tarok. Cerkovnik iz mojih otroških dni pripoveduje najboljše šale. Dober organist iz moje soseščine je pravzaprav tehnik, a

je očaran nad glasbo. Svoj prosti čas preživi ob orglah, da lažje prenaša svoje pravo delo. Najraje bi svojo strast spremenil v poklic, vendar, kot povsod, manjka denar. In berač? Kaj mu je najbolj všeč? Kaj gane njegovo srce in o čem ne bi bilo dobro govoriti z njim? In jaz?

Morala bi poklepetati – romar in berač. Mislim, da bi si imela veliko povedati. Ne, ne o revščini. Ne moreš začeti pogovora na vrat na nos. Morda tedaj, ko bi si prišla bližje, tako med vrsticami, če bi pozabila, da se pogovarjata berač in romar. O čem bi si sicer govorila? O njegovi domovini, družini, ki živi tam, o njegovih načrtih in ciljih? In jaz? Kaj naj rečem o svoji državi? On pozna, zelo neposredno, od blizu, številne vidike človeškega bivanja, ki so pri nas prisotni, od topline do zavračanja vsega tujega. Moje delo? Je res tako pomembno? Moji načrti in cilji? Če bi jih le sam poznal! Ni enostaven ta pogovor med romarjem in beračem.

V tem trenutku se berač dvigne. Vzame denar iz škatle, ga spravi v žep in pride v mojo smer. Sedim tam kot okamenel. Pravzaprav sem mu želel nekaj dati, preden bi vstopil v cerkev. Berač prijazno pokima, kot da bi v zadnjih dveh urah opazil, da se je pri meni pojavil občutek domačnosti. Nerodno odzdravim in gledam za njim. Potem grem okoli cerkve. Ustavim se pri vratih usmiljenja. Nad njimi me čaka kamniti Kristus z iztegnjenimi rokami. – Kar koli ste storili enemu od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili. Razumem in pristopim. Pripravljen sem.

Usmiljenje izprositi, dobrohotnost podariti

Sočutje ni enosmerna ulica. Če pazimo na svoje lastne potrebe in prosimo za pomoč, nas to hkrati tudi odpira za stisko soljudi. Sočutje vključuje, da jemljemo in dajemo. To poudarja tudi papež:

Pomoč, ki jo pokličemo, je že prvi korak Božjega usmiljenja do nas. On nas prihaja rešiti iz slabotnosti, v kateri živimo. Njegova pomoč pa je v tem, da dojamemo njegovo navzočnost in njegovo bližino. Ko se nas dan za dnem dotika njegovo sočutje, lahko tudi mi postajamo sočutni do vseh.

*(Papež Frančišek,
Obličje usmiljenja, št. 14)*

Samoodločanje je dragocena dobrina za mnoge ljudi. Tem bolj se nekateri bojijo, da bodo nekoč odvisni od pomoči drugih ali da bodo morali celo prositi zanjo. Poleg tega raziskave kažejo,

da tudi v bogatih državah mnogo ljudi živi v hudi revščini. V zimskem času sedijo s plaščem v stanovanju, ker si ne morejo privoščiti ogrevanja, ne vedo, kako poravnati stroške za svoje šoloobvezne otroke itd. Z revščino je pogosto povezan občutek sramu. Zato redko vidimo njihove obraze. Po navadi najdejo načine, kako to spretno skrijejo. Jasnejša podoba pride na dan v obliki brezdomcev in beračev. Zdaj se ne more skriti, česar ljudje ne vidijo radi. Za ta način življenja so se samo v redkih primerih odločili prostovoljno. Od brezdomcev večkrat slišimo, da so zaradi nesrečnih razmer pristali v globoki luknji. Nekega dne se je zdelo, da ni izhoda. Res je pogosto tako, da kljub dobri volji ni vedno mogoče najti prave rešitve, razmere so preveč zapletene. Redko je mogoče rešiti težave samo s finančno podporo. V srečanju med človekom in človekom, ki je vedno mogoče, pa pride pogosto na svetlo tudi bogastvo, ki biva v vsakem od nas. V dnevno varstvo Karitas za brezdomce zahajajo mnogi ljudje, ki nimajo druge izbire, kot da zaprosijo za pomoč. Naslednje poglavje govori o človeku, ki je tukaj dobil podporo. Opisuje pa tudi usodo, ki ga je pripeljala tja.

Živeti usmiljenje pomeni slišati tiste, ki prosijo

Melanie Prohart, dnevno varstvo Karitas za brezdomce

Že dve leti delam v dnevnem varstvu koroške Karitas za brezdomce. Pravzaprav sem se zaradi svoje izobrazbe želela posvetiti otrokom in mladostnikom, vendar se je obrnilo drugače. Sprva sem se morala navaditi na to, da ima veliko ljudi, ki zahajajo k nam, problem z alkoholom ali mamili. Pogosto so prišli pijani in niso pustili, da bi jim ustrezno pomagali. Hitro sem se naučila sprejeti ljudi takšne, kot so in opustila sem svojo začetno pred-

stavo, da bi se moral vsak spremeniti in da bi mu pomagala tako, kot se zdi meni prav. S tem mislim, da sem jih seveda poskušala prepričati o nujnosti zdravljenja ali jim predlagala, da varčujejo svoj denar pri meni za najemnino in podobno. Trajalo je nekaj tednov, dokler mi ni postalo docela jasno, da ne morem nikogar prisiliti k sreči in da je veliko stvari, ki jih ni mogoče uresničiti brez trdne volje posameznika. Danes me veseli, če ljudje dosežejo majhne cilje, če so na primer teden dni brez alkohola, če jim ostane dovolj denarja za ves mesec, da spet ne izgubijo svoje sobe ali stanovanja. Ljudje mi dajejo vsak dan občutek, kako pomemben je ta prispevek. Čeprav je večina od njih že veliko preživela, so zelo hvaležni, tudi če jih samo poslušam ali jim dam prigrizek. Naj primer dolgoletnega gosta v dnevnem varstvu ponazori, kako ljudje zaidejo v bedo in kako težko je najti izhod:

Jaz sem gospod L. in bom meseca avgusta star 64 let. Do svojega 15. leta sem odraščal s svojo materjo in očimom. Ta del mojega življenja je bil zaznamovan z nasiljem in pijanostjo očima. Ko sem potem prišel do svojih starih staršev, sem začel vajeniško dobo, ki je žal nisem nikoli končal. Vedno znova sem našel delo za nekaj mesecev, vmes sem bil nekaj časa tudi v zaporu. Najdlje sem bil v zaporu kar osem let. Po tem, natančneje januarja 1989, sem prišel prvič na Karitas, v dnevni center za brezdomce in do sedaj sem tam ostal v oskrbi. Sodelavke in sodelavci so mi pomagali, ne samo enkrat, do lastnega stanovanja. Ampak zato, ker sem bil večkrat v zaporu, poleg tega sem bil še alkoholik, sem stanovanje vedno znova izgubil. Skupaj sem preživel 15 let svojega življenja v zaporu, ampak sem ponosen, da je bilo to pred

mnogimi leti. Zadnjič je bilo dva meseca leta 2006. A k temu moram dodati, da sem bil takrat nedolžen in potem tudi oproščen. Uničujoče pa je bilo, da me je zapustila moja življenjska sopotnica, s katero sem bil skupaj več kot enajst let in potem sem bil spet na cesti. Po nekaj kratkotrajnih nastanitvah sem bil brezdomec od leta 2011 do leta 2015. Večino časa sem spal v skoraj že porušeni hiši ali v podzemni garaži. Kljub temu sem se držal najpomembnejših terminov, tako da sem vsaj dobil mesečno finančno podporo. Sodeloval sem tudi na tečajih za iskanje dela. Podnevi sem se zadrževal predvsem v dnevnem varstvu Karitas in v parkih. S pomočjo nekaterih zavzetih delavcev Karitasa in drugih organizacij sem znova uspel najti stanovanje zase. V njem živim od junija 2015 in sem prav navdušen. Prestar sem že, da bi živel na ulici in zato močno upam, da mi bo tokrat uspelo stanovanje obdržati.

IV. Vrata

Trkati in odpreti

Klaus Einspieler

Zavestno naredim zadnje korake do vrat. Kaj bo drugače, ko se vrata usmiljenja odprejo in bom stal na pragu? V svojem življenju sem stopil že skozi mnogo vrat. Nekatera so bila široka, prijazno okrašena, kot če bi se notranjost hiše kazala že navzven in vabila k postanku. Druga so bila ozka in brez oken, podobna vhodu v trdnjavo, da nepovabljeni gostje ne bi potrkali. Kakšno podobo, se sprašujem, naj bi torej imela vrata, ki odpirajo dostop v svetišče.

Prvi odgovor na to vprašanje najdemo v baziliki Santa Sabina na griču Aventin v Rimu. Po stari navadi papež na pepelnico tukaj obhaja prvo bogoslužje štiridesetdnevnega časa priprave na velikonočne praznike. Posebnost te cerkve so vrata. Izdelana so bila leta 432 iz cipresovega lesa, tako da so prestala skoraj šestnajst stoletij. Zaradi tega so ena najstarejših ohranjenih vrat v neko krščansko cerkev. Na njih so predstavljeni prizori iz Stare in Nove zaveze, ki pripovedujejo o tem, kako Bog človeka srečuje v svojem usmiljenju. Med njimi je najstarejša upodobitev Jezusa na križu. V tistem času so se ljudje še bali prikazati njegovo trpljenje in smrt. Tako je videti z razprostrtimi rokami, kot če bi nas vabil v cerkev, kjer se njegova daritev na križu praznuje kot vir odrešenja. Tako postane vidno, kar velja za vse cerkve: to je kraj, kamor je človek vstopil, da bi bil deležen Božjega usmiljenja.

Nekaj podobnega vidijo tudi tisti, ki prihajajo v stolnico nad grobom svete Heme v Krki na Koroškem. Na glavnem portalu drobno oblikovane rezbarije iz lesa, stare že skoraj 800 let, prikazujejo biblijske prizore. Vrata torej ponujajo vstop v prostor, v katerem je možno najti zveličanje, ki ga razglašajo. To zaznamuje cerkev kot prisposodbo nebeškega Jeruzalema. Celo tisti, ki stoji pred zaprtimi vrati, lahko preko njih prejme obljubo, da se v notranjosti stavbe na svetih krajih v znamenjih in simbolih odpira dostop do Božjega usmiljenja.

Vrata, naj bodo bogato okrašena ali navadna in preperela, so torej vrata do odrešenja. Poleg tega pa tvorijo mejo, ki ločuje dve področji. V tem smislu so tudi varuh skrivnosti. Prehitremu ali površnemu pogledu obiskovalcev prikrivajo namreč to, kar je bistveno, in obiskovalce vabijo, naj ne vstopijo brezskrbno, ampak se zavejo dejstva, da je kraj, kjer stojijo, sveta zemlja. Zato so se v starih časih zelo potrudili, da so cerkvena vrata postavili v primerne okvirje. Oblikovana naj bi bila tako, da vabijo prihajajoče v notranjost zgradbe. Zato so cerkvena vrata pomemben del svetišča. Romanske in gotske katedrale in cerkve so zgovoren dokaz za to trditev. Preko različnih lokov, ki se zdijo tesno povezani in postajajo vse ožji, dobivamo vtis, da prihajajoče usmerjajo v notranjost svetišča. Kot lijak vodi portal vernike do vrat. Tukaj je najožja točka, ker so vrata, ki vodijo v življenje, kot vemo, ozka (Mt 7,14). Oblika portala pa nas opogumlja. Vsakdo, ki je prišel tako daleč, lahko zaupa v Božjo dobrohotnost. Kamniti oboki ga spominjajo na razprostrte roke očeta, ki svojega izgubljenega sina že željno pričakuje. Vabijo tudi tistega, ki se obotavlja: Pridi in poglej! To so hkrati tudi razprte roke Kristusa,

ki ne zavrne grešnikov, kliče otroke, jih jemlje v svoje naročje in jim obljublja: »Ko bom povzdignjen z zemlje, bom vse pritegnil k sebi« (Jn 12,32).

Številne cerkve imajo več kot en vhod. Po navadi uporabljamo glavna vrata. Tam prevladuje živahno prihajanje in odhajanje, ker pot do cerkve na tej točki vodi naravnost v svetišče. Oblika portala nas pripelje do razumevanja, kaj pomeni vstopiti v ta sveti kraj. To velja potem tudi za vsa druga vrata stavbe. Včasih namreč iščemo zavedno drug pristop. V ta namen celo raje naredimo nekaj korakov več okoli cerkve. Stranska vrata so po navadi manjša in bolj preprosta. Dovoljujejo nam skrivno smukniti v stavbo. Obstajajo trenutki, v katerih menimo, da je to prava pot. Vrata usmiljenja niso nikoli glavni portal. To so stranska vrata, intimen prostor za tiste, ki se bolj kot drugi zavedajo, koliko je njihovo življenje odvisno od Božjega usmiljenja.

Že velikokrat sem obiskal stolnico v Krki. Vendar sem šele po mnogih letih odkril južni portal. Do takrat so bile moje oči preveč osredotočene na mogočen glavni portal in moje misli na čudovito kripto z grobom svete Heme. Ni mi prišlo na misel, da bi šel vzdolž južne strani stolnice. Pred kratkim pa sem vendar opazil, da sem tako nekaj bistvenega prezrl: starinski romanski portal – vrata usmiljenja?! Nad njim, v tako imenovanem timpanu, kraljuje Kristus. Z desnico blagoslavlja prihajajoče. V levi roki pa drži odprto evangelijsko knjigo. V njej je zapisano: »Ego sum hostium« – Jaz sem vrata (Jn 10,9). Tako prihajajoče prime za roko in jih vodi v Očetovo hišo. Skozi njega se jim odpira Božje usmiljenje. Vrata usmiljenja so torej simbol Jezusa Kri-

stusa. Njegovo oblačilo je dolga zgodovina Božje naklonjenosti do človeka. »Vse Božje obljube imajo v njem svoj DA« (2 Kor 1,20). Z iztegnjenimi rokami vabi, da vstopimo v to zavezo in se pustimo obdarovati. Prek njega, ki je šel skozi noč smrti in tako odprl vrata v življenje, gremo k Očetu. On je vrata. Namen vrat je, da gremo skozi njih. Tako je beseda »po« ali »skozi« postala geslo za Kristusa. Po njem se dvigajo naše molitve k nebeškemu Očetu. Po njem nas dosegata Božja milost in usmiljenje. Po njem smo prišli mi do Boga in Bog do nas.

Na tej točki se moramo vprašati, kaj pomeni vstopiti skozi vrata. Očitno je, da je to več kot vsakodnevni dogodek, da pridemo iz enega območja v drugo. Južni portal v Krki nam daje odgovor. Lok, ki nosi podobo Kristusa, je obdan z latinskim pregovorom, ki predstavlja odziv na Jezusove besede: »Jaz sem vrata.« Opozarja prihajajoče: »Kdor stopi skozme, mu bom dal pašo življenja: prav pa vstopa tisti, ki ima pobožno desnico in blago srce.« Na začetku so te misli vklesane v kamen celo od desne proti levi, potem pa potujejo v oboku okoli Kristusove podobe, tako kot okvir. Prvi del napisa se nanaša na Jezusove besede o vratih v evangeliju po Janezu. O njih kasneje. Potem gre za to, kakšne zahteve mora oseba izpolniti, da lahko stoji pravična pred Bogom. Staro vprašanje, o katerem razmišljata že dva psalma, ki določata pogoje za vstop v svetišče. Romar je prišel do tempeljskih vrat. Sedaj, na tej točki, sprašuje: »Gospod, kdo sme biti gost v tvojem šotoru, kdo sme prebivati na tvoji sveti gori?« (Ps 15,1). Duhovnik, ki je sedel pri vratih, je naštel nekaj vrlin. Sklicujejo se na to, kako ljudje živijo skupaj, da so zaznamovani z resničnostjo in pravičnostjo. Podobno je slišati v 24.

psalmu ob vstopu v svetišče. Tisti, ki prihajajo na sveto mesto, naj bi se zavedali, koliko so se dali v svojem življenju voditi od svetega.

Osredotočimo se na ta za nas tako pomemben lik vrat v Janezovem evangeliju. Najdemo ga v enem od sedmih Kristusovih izrekov, ki se začnejo z besedami »Jaz sem.« Poleg tega je vtkan v govor o dobrem pastirju, v katerem Jezus svojim poslušalcem oznanja:

7 Resnično, resnično, povem vam:

Jaz sem vrata k ovcam.

8 Vsi, ki so prišli pred menoj, so tatovi in roparji, toda ovce jih niso poslušale.

9 Jaz sem vrata.

Kdor stopi skozme, se bo rešil;

hodil bo noter in ven in bo našel pašo.

10 Tat prihaja samo zato, da krade, kolje in uničuje.

Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v obilju.

(Jn 10,7-10)

Pri pozornem branju besedila opazimo, da sta omenjeni dve različni skupini, ki smeta vstopiti skozi ta vrata. Najprej Jezus omeni pastirje, ki prihajajo k ovcam. V pogledu na svetišče, pred katerim stojimo, bi to lahko pomenilo, da to preprosto ni le Božja hiša, ampak tudi dom vernikov, Cerkve. To so tisti, ki v hoji za Jezusom kličejo Boga kot Očeta. Pastirji Cerkve zato ne skrbijo za lastno čredo, ampak za Božjo čredo. S tistimi, ki so prišli pred Jezusom, so mišljeni mnogi lažni preroki in samozva-

ni rešitelji, ki se še vedno igrajo z upi in pričakovanji ljudi ter jih pogosto zlorablajo za svoje namene. Pravi pastir pa najde le po Jezusu vrata, dostop do črede. Njegova hrana je, da kot Kristus uresničuje voljo tistega, ki ga je poslal (Jn 4,34) in ne sili sam v središče oznanila. V nasprotnem primeru je tat, ki več jemlje od skupnosti, kot je pripravljen dati. Romar, ki vstopi v svetišče, naj bi smel zaupati, da na tem kraju delujejo ljudje, ki vstopajo po Jezusu, ki je edina prava vrata, do tistih, ki prosijo za Božje usmiljenje. To so pastirji, ki se zgledujejo po Dobrem pastirju, ki je dal svoje življenje za ovce (Jn 10,11).

V naslednjem koraku se razkrije pomen vrat za tiste, ki stojijo pred njimi. Prišli so, ker iščejo življenje, ki je vredno tega imena. V to življenje jih želi Jezus voditi, on je vrata v pravo, večno življenje. Stopiti skozi nje pomeni doseči zveličanje. Pa ne samo to. V enem od naslednjih izrekov, ki se začnejo z besedami »jaz sem«, je Jezus hkrati tudi pot. Samo po njem je mogoče priti k Očetu (Jn 14,6). Pri tem evangelist Janez ne usmeri pogleda le v prihodnost, tako imenovano življenje po smrti. Tisti, ki verujejo, nosijo to življenje, ki je Kristus, že v sebi. Začelo jih je zaznamovati in preoblikovati v ljudi svetlobe in ljubezni. Pašnik je prisposoda tega življenja. Pred nekaj leti sem hodil s skupino skozi skopo pokrajino Palestine. Takrat sem spoznal, kako velika obljuba so zeleni pašniki in počivališča ob vodi, o katerih govori Sveto pismo.

Kdor je vstopil skozi Kristusa, lahko gre tudi ven, da bi našel pašo. Teh besed ni enostavno razumeti. Kam naj bi človek šel, potem ko je vstopil skozi Kristusa? Veliki teologi srednjega veka,

kot Beda Častitljivi in Tomaž Akvinski, se navezujejo na kon-templacijo, na zadrževanje pri Bogu in na akcijo, bivanje pri ljudeh. Če to prenesemo na romarje pred vrati svetišča, bi lahko te besede pomenile, da tisti, ki vstopijo skozi vrata usmiljenja in najdejo Božje usmiljenje, tukaj črpajo moč za usmiljenje do soljudi. Cerkev ni zatočišče pred nevarnim svetom. Kdor skozi Kristusa prispe k Očetu in nosi življenje v sebi, bo našel življenje tudi tam, kjer je prej doživel le pomanjkanje. Tako je lahko sedaj tudi sam, črpajoč iz polnosti Božjega usmiljenja, usmiljen. Kristus mu omogoča dostop do tega življenja v obilju.

V tem smislu so vrata kraj vere. Kot romarji ključev svetišča ne nosimo pri sebi. V tem se romarski kraj razlikuje od domače župnijske cerkve ali bližnje podružnice. Te stavbe so za vernike, ki se v njih redno zbirajo, duhovni dom. Večina torej ve, kje lahko dobijo cerkveni ključ. Na romanju ni tako. Tisti, ki pridejo od daleč, so odvisni od tega, da se jim bo odprlo. Seveda je ovira, ki jo je treba premagati, zelo majhna. Morajo le potrkat, pa se odpre. Jezusovo vabilo, naj trkamo in se bo odprlo (Mt 7,7), je namreč naročilo za tiste, ki imajo ključ v rokah. Kdor je zavezan Jezusovim besedam, ve, da vrat usmiljenja ne sme samovoljno zapirati. Po drugi strani pa je potrebna volja obiskovalca, da skozi nje vstopi. To pokaže s tem, da potrka. Tukaj sem. – Sprejmi me. Tako se sliši trkanje, ki odpira vrata usmiljenja. To velja tudi, če so vrata podnevi na stežaj odprta. Na vratih usmiljenja je prihajajoči, če nadaljujemo sliko, vedno nekdo, ki trka, prosi za vstop in obenem prizna, da potrebuje pomoč. To je bistvo človeka, ki ni popoln. Trezen pogled na to dejstvo ga vedno zno-va spodbuja k trkanju in k prošnji za življenje v obilju.

Tukaj sem. – Sprejmi me. Verovati pomeni brez zadržkov položiti svoje življenje v Božje roke in zaupati, da tistim, ki ljubijo Boga, vse pripomore k dobremu (Rim 8,28). V tem smislu vrata od romarja terjajo dokončno odločitev. To je: potrkati in se odpreti Božjemu usmiljenju. Seveda se človek temu lahko zapre. Zato so vrata obenem tudi kraj sodbe. V zvezi s tem je podoba Kristusa, ki kraljuje na mnogih cerkvenih portalih, nemalokrat tudi podoba sodnika. To postane še bolj jasno, če sledimo evangelistu Janezu. Kot nihče drug namreč poudarja, da je vera v Jezusa, Božjega Sina, sodba – tukaj in zdaj. Kdor veruje, ima življenje, kdor pa se zapre in vztraja v neveri, že zdaj biva v deželi smrti. Le vera ga more rešiti iz nje. V veri je človek soočen z Božjo sodbo, to pomeni z njegovim rešenjem. Tako so vrata usmiljenja kraj vere. Kdor gre skozi v upanju, da bo doživel Božje usmiljenje, prejme vstop v Božjo hišo, prostor življenja.

Na ozadju dolgega romanja smo z vrati usmiljenja dosegli tudi točko, kjer naj bi se vsak še enkrat spraševal: Katero podobo usmiljenja nosim v sebi po vsem, kar se je na tej poti in v mojem življenju zgodilo? Kaj pričakujem za temi vrati usmiljenja? So se moja pričakovanja na poti spremenila? So se pokazale moje predstave o usmiljenju v novi luči? Ali res želim vstopiti – se podati v roke drugih, prositi za usmiljenje in si pustiti pomagati? Vrata zahtevajo zadnji DA, ki je prečiščen z izkušnjami poti, ki sem jo prehodil s svojim srcem, ne le z nogami. Vabijo nas, da potrkamo, da se odpre, kar je že dolgo odprto.

Vendar pa so še druga vrata, ki čakajo, da se odklenejo. To so tista vrata, za katerimi skrivam sam sebe. V kakšnem stanju so,

je odvisno od mojega načina življenja. Lahko imajo obliko cerkvenih vrat ali pa druge odbijajo in mojo notranjost spreminjajo v trdnjavo. Morda so celo podobna prehodu v kraljestvo smrti, v katero je sestopil križani Kristus. Pred temi vrati torej stoji Gospod. Trka in prosi, da se mu odpre: Tukaj sem. – Sprejmi me!

To nas vodi do Janezovega Razodetja, zadnje knjige Svetega pisma. Tam se Kristus predstavi bralkam in bralcem kot odpiralec vrat. On ima ključ smrti in podzemlja (Raz 1,18). Kakšna moč bi se mu lahko še uprla? Kako močno mora biti hromeče nezaupanje, da bi se trajno zoperstavilo Njemu, ki je premagal smrt? Vendar še vedno obstaja in zato je Kristus oster s kristjani v Laodikeji (Raz 3,14-22). Njihova vera je postala mlačna, bogato občestvo je duhovno revno kot cerkvena miš! Toda tudi zanj obstaja upanje. Ostra kritika ni znak zavrnitve, ampak izraz ljubezni. Zdaj je čas, da se ljudje spreobrnejo. Potem pride nenadoma do presenetljivega preobrata. Kristus pred verniki ne nastopa več kot sodnik, ampak v obliki človeka, ki prosi, da ga sprejmejo: »Glej, stojim pred vrati in trkam« (Raz 3,20). Torej, če je vera človeška želja doseči Boga, ima na drugi strani svojo ustreznost v volji Boga najti sprejem pri ljudeh. To je postalo jasno po Jezusovem življenju in poslanstvu. Kdor mu odpre in ga gostoljubno sprejme, ga obdaruje s svojo družbo: »Če kdo sliši moj glas in odpre vrata, bom stopil k njemu in večerjal z njim, on pa z menoj« (Raz 3,20).

Oglejmo si to obljubo korak za korakom. Vernik odpira vrata Kristusu, ker je slišal njegov glas. To je glas Dobrega pastirja. Sicer ga (še) ne vidi, a mu zaupa. Kajti pozna njegov glas, saj ga je

poklical k veri in s tem v življenje. Ta vera ima poteze čakanja. Ne more predvideti, kdaj bo Gospod potrkal, mora pa biti pripravljena, da mu odpre, ko bo prišel ta čas. Evangelist Matej bi dodal, da Jezus rad stoji pred vrati v podobi lačnega, žejnega in tujca (prim. Mt 25,35-40). Njih spregledati pomeni NJEGA ne sprejeti. Vendar se ne drenja in ne vstopa na silo. Pristen sprejem izvira iz svobodne volje dveh oseb, da se obdarita s svojo navzočnostjo. Kdor odpre, lahko bi tudi rekli kdor se odpre, je torej obdarjen z NJEGOVO prisotnostjo. Njen višek je skupni obed. Jestti pomeni dobiti življenjsko moč. Torej skupnost podarja obilje življenja. Na koncu spoznamo gosta, ki si je upal potrkati, kot tistega, ki nam je poklonil to, po čemer tako hrepenimo. Poda se kot gost v roke gospodarja hiše in na ta način omogoči obhajilo v dvojnem pomenu besede.

Tako zdaj stojim pred vrati. Zavedam se, da je ON že dolgo iskal mojo bližino, še preden sem se podal na pot in tukaj potrkal. Ni vprašanje, ali se bodo odprla vrata svetišča, ampak ali bo on smel vstopiti v moje življenje. Besede psalma: »Kdo se sme povzpeti na Gospodovo goro, kdo sme stati na njegovem svetem kraju?« (Ps 24,3), so se spremenile v obljubo: »Stojim pred vrati in trkam« (Raz 3,20). Sedaj je na meni, da se odprem, tako da postane moje življenje svetišče, kjer prejemam kot dar skupnost z Gospodom.

Biti odprt, poseben znak kristjanov

Biti usmiljen pomeni imeti odprta ušesa in pozorne oči za potrebe sočloveka. To občutljivost je treba uriti vse življenje. Povezanost z Bogom se mora izražati v odprtosti za revne vseh vrst. To je ena izmed osrednjih zahtev papeža Frančiška.

Jezus trdi, da usmiljenje ni samo v Očetovem delovanju, ampak postaja merilo za razumevanje, kdo so resnično njegovi otroci. Skratka, poklicani smo, da živimo od usmiljenja, ker je bilo nam najprej izkazano usmiljenje.

(Papež Frančišek, Obličje usmiljenja, št. 9)

Ne samo svetišča, tudi ljudje in države imajo vidna in nevidna vrata. Ker je naše človeško življenje omejeno, očitno potrebuje-

mo jasna področja, ki nam dajejo možnost, da dostop odobrimo ali zavrnemo. Odločitev, ali bomo naša vrata gostoljubno odprli ali ne, ni vedno enostavna. Pogosto čutimo željo, da zaščitimo ter ohranimo to, kar smo si pridelali. Ograje se višajo in vrata se zapirajo. Tem bolj presenetljiva so poročila nekaterih starejših ljudi, ki so odraščali v veliki stiski. Razlagajo, da so si pomagali med seboj v tem času, čeprav sami niso imeli dovolj. Zahteva, da morajo tisti, ki so prejeli veliko, tudi dati veliko, se na tej osnovi zdi kot pobožna želja. In vendar je nekaj na tem. Blaginja ne sme zavesti človeka v hladnost in brezsrčnost. V tem primeru nas namreč ne osrečuje. Glede na veliko stisko toliko ljudi, ki trkajo na naša vrata, potrebujemo dober zgled mnogih, ki radodarno delijo: čas, denar in sočutje.

Tudi na vrata naše države ta čas trka veliko ljudi. Dejstvo, ki se kaže predvsem kot problem, je povezano s čedalje večjim številom. Za spremljevalca v azilu Karitas so se »težave« spremenile v obraze, ljudi z usodami, ki potrebujejo našo pomoč.

Živeti usmiljenje pomeni biti odprt za tiste, ki trkajo

Josef Monay, častni spremljevalec prosilcev za azil na Karitas

Ko sem slišal, da Karitas izobražuje spremljevalce za azil, sem takoj vedel: To me zanima. V usposabljanju sem se naučil veliko o stanju prosilcev za azil. Potem je prišlo do prvega srečanja z Omarjem. Za oba je bilo kmalu jasno, da bova nekaj časa preživela skupaj. Omar prihaja iz Alepa v Siriji.

Ko sva se bolje spoznala in ko se je bolje naučil mojega jezika, sem več izvedel o njem in njegovi poti v Evropo. Iz Sirije je moral pobegniti, ker ni bil pripravljen vzeti v roke orožja in ubiti ljudi, ki so bili na nekem seznamu. To se v Siriji kaznuje s smrtjo.

S pomočjo družine, ki mu je priskrbela ženska oblačila, je lahko pobegnil v gore. Tam je živel dvajset mesecev. Omar je imel takrat komaj kaj za jesti in piti. Kasneje mu je uspelo priti z vlačilci preko Turčije v Grčijo, kjer je dobil nezakonito slovaško identiteto, s katero je potem pripotoval v Avstrijo. Pobeg je trajal dve leti. To je bil zanj zelo težek čas. Omar je zdaj v Avstriji enajst mesecev. Čeprav je hitro dobil pozitivno odločbo, je vendarle imel na začetku veliko težav, ker še vedno ne obvlada nemškega jezika. Potem je prišel na Karitas in od takrat se trudimo, da mu pomagamo pri reševanju težav.

Omar ima veliko željo po udejstvovanju: želi študirati nemščino na univerzi, nato pa delati na socialnem področju kot tolmač. Zelo rad bi v gostiteljski državi dosegel nekaj, kar bi dajalo smisel njegovemu življenju. Seveda pa pridejo tudi dnevi, ko so njegove misli povsem pri njegovi družini v Siriji. Misli na svojo mamo, ki mora živeti v skladišču, saj je bila njihova hiša uničena v bombnem napadu – pri tem je umrl njegov oče. In še posebej misli na ženo. Več kot dve leti je bila pogrešana. Šele po osvoboditvi mesta Al Atarib, jugovzhodno od Alepa, so jo našli v kleti. Polili so jo s kislino, da bi izdala, kje se zadržuje Omar. Toda kako naj bi ona vedela, da je Omar v Avstriji? Skupaj z oblastmi bom poskusil urediti, da bi Omarjeva žena lahko prišla v Avstrijo in tukaj varno živela z njim.

Zakaj se zavzemam v svojem prostem času za prosilce za azil? Dolga leta sem trpel za neozdravljivo boleznijo pljuč. Štiri leta sem moral dobivati kisik. V tem času sem se počutil zelo slabo.

Nič nisem mogel storiti, kar bi bilo vredno življenja. Pomagala mi je le transplantacija pljuč. Brez tega daru ne bi dočakal konca leta 2010. Dejstvo, da sem preživel vse to, me dela zelo hvaležnega. Dano mi je bilo drugo življenje v življenju, zdaj je čas, da nekaj darujem nazaj.

V. Prag

Sončne in senčne strani življenja

Michael Kapeller

Oddaljen sem le še nekaj korakov od svojega cilja. Prag v obliki velike kamnite plošče, ki so jo vzdali v okvir cerkvenih vrat, me vabi, da ga prestopim. Malo višji je od tal, toda ta majhna stopnica zame ni ovira. Zlahka jo bom pustil za sabo z enim odločnim korakom. Toda nenadoma se ustavim. S tem postanem za druge romarje ovira. Na levi in desni strani se prerivajo mimo mene v svetišče. Neodločno se pomaknem na stran, da bi tako pridobil malo časa za premislek. Čim dlje si ogledujem ta prag, tem jasneje mi postaja: Ta zadnji korak terja vso mojo pozornost, morda je celo najvažnejši na moji dolgi poti k vratom usmiljenja. Kajti prag je prehod, ki ločuje dve področji. Še stojim na tleh, ki jih poznam. Na njih veljajo zakonitosti vsakdanjega življenja, moje navade, v kakšni meri dajem in prejemam, tehtam in merim. Pred mano pa se razprostira sveto. Seveda tudi ta kraj poznam, saj ne prihajam prvič v cerkev in vem, kako se moram tukaj obnašati. Kljub temu izkušnje prehojene poti in odprta vrata usmiljenja v tem primeru povzročajo, da se obotavljam vstopiti. V tem trenutku se spomnim dogodka iz svojega šolskega časa. Začnem sanjariti in vidim, kako kot šestnajstletni učenec sedim v svoji sobi. Zrem v besednjak z latinskimi izrazi. Med temi besedami je tudi samostalnik, ki si ga ne morem zapomniti. Neprestano ponavljam besedo »fanum« in vendar po nekaj minutah spet pozabim, da pomeni »svetišče«. Potem pa se mi naenkrat posveti. Od tega izraza prihaja tujka »profan«, ki jo poznam iz umetnostne zgodovine. Označuje vse, kar ni sveto, torej posvet-

no. Ta povezava mi tedaj ni le omogočila, da sem besedo lahko pravilno prevedel pri izpitu, zapomnil sem si njen pomen do danes. Sedaj, pred svetiščem, se mi še enkrat posveti. V tem izrazu se skriva še več. Stari Rimljani so najprej določili, kaj je sveto in so potem v posvetnem videli vse, kar se od njega razlikuje. Pot jih torej ni vodila iz vsakdanjega, posvetnega k svetemu, temveč obratno – iz svetega v vsakdanje življenje. Šele stik s svetim jim je omogočil, da so spoznali, kaj se od njega razlikuje in po tem takem ni sveto. Tako ostanem pred pragom in primerjam tla, na katerih stojim, s kamnitimi ploščami v svetišču. Skozi podplate čevljev čutim zemljo, ki me nosi. Zavedam se, da sem del tega stvarstva. Prvo besedilo Svetega pisma opeva nebo in zemljo kot Božje delo. Šestkrat slišimo potrdilo »Videl je, da je dobro« (1 Mz 1,10), da bi se nam odprle oči za izredno lepoto vsega, kar je Bog ustvaril. Ta odpev je neke vrste vez, ki poudarja edinost sveta, ki se razprostira pred nami. Vse izvira iz Božje volje in ima svoj prostor, ki mu ga je sam Stvarnik dodelil. Besede »videl je, da je dobro« zagotavljajo, da je vse, kar je Bog ustvaril, lepo in popolno. Odlikujejo ves svet in ne samo svetišče oz. to, kar mi imenujemo sveto. S tem pa prag, ki je pred mano, ne izgubi svojega pomena. Ostane in označuje prehod v drugo resničnost. Toda sedaj razumem, da sta ti dve področji med seboj povezani in se pretakata eno v drugo. Če torej sedaj storim ta odločilni korak, potem ga ne storim samo z vsem, kar je v meni sveto in popolno, ampak tudi s tem, kar je nesveto in poškodovano.

Neustavljivo se v mojih mislih spet pojavijo spomini iz preteklosti. Pri tem zagledam obraze ljudi, ki so me prijeli za roko

in spremljali. Zaupali so mi ter me navdihovali, da sem dosegel svoje cilje. Stali so mi ob strani v svetlih in temnih urah ter me nikoli niso pustili na cedilu – tudi tedaj ne, ko sem jih jaz zavrnil ali preziral njihove nasvete. Bližina teh oseb je utrjevala moje zaupanje, da temelj mojega življenja ni krhek kakor led jezera v žarkih pomladanskega sonca, temveč me drži in nosi. S tem so postali dragoceni spremljevalci na moji poti. Ne da bi se tega zavedal, sem ob njih že zgodaj slutil, kar se mi je izrazito odprlo šele na tej poti k vratom usmiljenja – da mi je Bog blizu in je dobrohoten do mene. Po tem zelo splošnem pogledu na svoje življenje se posvetim podrobnostim. Kakor s teleobjektivom kamere jih pritegnem bližje. Pri tem se zabriše pogled na osebe, ki so me spremljale in oblikovale. Videti so le še v ozadju. V ospredju slike se sedaj pojavi moja podoba: najprej kot otrok, potem kot dijak in nazadnje kot odrasel človek. S to jasno sliko samega sebe naj bi se torej sedaj soočal! Kaže, da žaromet ob kameri razsvetljuje tudi najbolj temne kotičke moje preteklosti. Ne dovoli, da bi se lahko prikrila katera koli guba ali rana. Najraje bi izklopil napravo in se tako izognil neprijetnemu pogledu na svoje življenje. Istočasno pa me te slike privlačijo, tako da mi ne uspe odvrniti svojega pogleda. Polagoma odkrijem ob svoji lastni podobi senco, ki mi sledi korak za korakom. Deloma me celo prikriva. Skušam spremeniti zorni kot, toda ne morem se je znebiti. Odvisno od tega, kako pada name luč, je ta senca enkrat manjša, drugič spet velikanska in grozna. Terja od mene, da ji posvetim svojo pozornost. Kar se mi sedaj razgrne, je kakor udarec v obraz. V tej senci namreč zagledam v zgoščeni obliki trenutke, v katerih sem drugim storil krivico in jih razžalil. Tako

sem samemu sebi in drugim ostal dolžan nekaj bistvenega. Na dan pa prihajajo tudi moje navade in lastnosti, ki sem si jih nadel kakor srajco. Včasih je zame, še bolj pa za moje soljudi, pravo breme. Kako rad bi sedaj s svojo notranjo kamero opazoval druge dogodke in se potolažil z besedami: »Saj vse ni tako hudo, saj si v bistvu dober človek. Ne jemlji si teh malenkosti tako k srcu!« Toda tako hitro se nočem znebiti svoje odgovornosti. Krčevito skušam dati tej senci neki pomen, brez omalovaževanja, ampak tudi ne želim razvrednotiti samega sebe.

Odgovor najdem v knjigi preroka Jona. Tam se kar dvakrat pojavi taka senca. Najprej nad mestom Ninive. Njegova hudobija se je vzdignila pred Gospoda (Jon 1,2). Zato pošlje preroka, da bi prebivalstvo z besedami: »Še štirideset dni in Ninive bodo pokončane!« (Jon 3,4) vabil k spreobrnjenju. Toda Jona mora najprej premagati svojo lastno senco. Sicer se poda na pot, toda ne v Ninive, temveč čez morje v Taršiš, mesto na nasprotnem koncu sveta. Na morju pa se pojavi velik vihar. Ladji preti, da se razbije. Sedaj mora Jona pred mornarji priznati, da se skriva pred svojim Bogom. Ko morje še bolj narašča in divja, jim prerok ukaže, naj ga primejo in vržejo z ladje. Takoj se vodovje umiri. Jona pa se ne potopi v svoji senci. Bog mu pošlje veliko ribo, ki ga pogoltne, tako da mora bivati tri dni in tri noči v njenem trebuhu. Ta čas je zanj podoben pragu. Kajti prav sedaj prvič kliče svojega Boga. V tej molitvi pa ne toži nad svojim obupnim položajem in Boga tudi ne prosi, da bi ga rešil teme. Namesto tega zapoje hvalnico, v kateri izpove svojo vero: »Pri Gospodu je rešitev« (Jon 2,10). Jona torej tudi v najbolj temni noči zaupa,

da ga bo Bog v svojem usmiljenju rešil iz globine groba. In res se tako zgodi. Po tej molitvi – hvalnici (!) – ga riba vrže na kopno in prerok še enkrat sliši Gospodovo besedo, naj gre v Ninive. Tokrat se odzove Božjemu klicu. Prebivalci mesta spoznajo, da se morajo spokoriti in se obrnejo od svoje slabe poti. Jona sam pa je kmalu nato spet soočen s svojo senco. Ogorčen je, ker Bog pokvarjenega mesta ni kaznoval.

Kakor iz sanj se moje misli spet vrnejo k pragu vrat usmiljenja. Jonova zgodba mi ne gre iz glave. Morda niti ni tako odločilno, da se znebimo svoje sence? Morda je izziv v tem, da jo sprejmemo kot del svojega življenja? Usoda preroka me obenem vznemirja in tolaži. Domnevam pa, da mi še nekaj manjka, da se soočim s svojo senco. Spomnim se prizora, ki so ga pogosto upodabljali v srednjeveških cerkvah, tako tudi v krški stolnici na Koroškem. Na desnem krilu glavnih vrat vidimo Jezusa v gobcu velikanske ribe. V Matejevem evangeliju pravi Jezus: »Kakor je bil namreč Jona v trebuhu velike ribe tri dni in tri noči, tako bo tudi Sin človekov v osrčju zemlje tri dni in tri noči« (Mt 12,40). Zato so že prvi kristjani v Jonovi usodi videli prisposodob Jezusovega bivanja v grobu. Toda na cerkvenih vratih upodobljeni Kristus se ne nahaja v trebuhu ribe kakor prerok, temveč v njenem gobcu. Pri tem gledalec nima vtisa, da se hoče rešiti iz njega ali ga bo riba vrgla na kopno. Kaže, da podoba Kristusa povezuje temino groba v trebuhu ribe s svetlobo novega življenja. Spet se pojavi pred mojimi očmi senca, ki pa je zgubila svojo grozoto. Zavedam se, kako tesno je povezana z mano, da je del mojega življenja. Res je, da ni moja naloga, da se je znebim, temveč da jo sprejemem.

Ta misel me spet vodi k pragu vrat usmiljenja. Tam sem znova soočen s slikami v svoji notranjosti. Moja podoba in senca sta tako tesno povezani, da ju ne morem ločiti. S tem se razširijo moje meje in se mi odprejo nove možnosti. Toda v tem hipu zagledam še druge sence. Zdi se, da ne izhajajo iz moje podobe, temveč jo nameravajo od zunaj pokriti. Na moji življenjski poti se pojavi kar nekaj teh senc, ki se lotijo moje podobe, da bi jo potlačile do tal. Po določenem času sicer spet izginejo, vendar ostanejo njihovi sledovi. Kakor filter jemljejo podobi barvo, tako da dobiva vedno bolj temne poteze. Ta prizor me vznemirja. V sencah namreč spoznam krivico, ki so mi jo drugi storili, včasih hote, a tudi nehote. Žalosten in obupan uprem svoj pogled na prag. Na robu sta se ujela lista breze, ki stoji ob cerkvi. Pri pragu, ki se neznatno dviguje nad prostorom pred cerkvijo, se je končala njuna pot. Dlje jih veter ni več mogel pihniti. Prag zadržuje umazanijo in vodo ter na ta način ščiti svetišče. Tako zaščito bi si želel tudi proti sencam, ki so se pojavile, predvsem pa proti njihovim posledicam, ki me še vedno obremenjujejo. Nekatere komaj še občutim. Posamezni ljudje so se namreč z menoj pogovorili o tem, kar se je zgodilo in se opravičili. Tako so se rane zacelile. Druge pa še vedno bolijo. Do pogovora, ki bi lahko vse razčistil, ni prišlo ali ne more več priti. Polagoma se moja žalost pomeša z jezo. Kako vendar trpi moja življenjska sreča zaradi tega dejstva! V moje misli se prikrade beseda »sprava«. Ves ogorčen jo hočem prepoditi. Tisti, ki so mi storili krivico, morajo storiti prvi korak, se opravičiti in škodo poravnati, ne jaz! Na drugi strani pa sem vendar jaz tisti, ki trpim zaradi posledic teh dejanj. Toda kaj lahko storim proti tem sencam? Sklenem, da si

bom le ogledal, kam me bo geslo sprave popeljalo. Sprava zame ne pomeni, da si bom sam vedno spet zagotavljal, da vse to ni bilo tako hudo, da naj te dogodke pozabim in se vrnem spet k dnevnemu redu. Hkrati pa se zavedam, da pomeni sprava tudi, da se moram soočiti s človekom, ki mi je storil krivico. Če pa to iz katerega koli vzroka ne gre, tudi ne bom našel dostopa do njega. Na njegovo ravnanje namreč nimam vpliva. V tem primeru se hočem spraviti vsaj s tem, kar mi je bilo storjeno. Ran in brazgotin se ne morem znebiti, morda pa vsaj zacelijo, če jih sprejemem kot del svojega življenja. Morda se s tem celo spremeni moj dostop do osebe, ki me je tako prizadela. Ta postopek je zelo težaven in naporen. Počutim se kakor človek, ki se vzpenja po strmini. Toda sedaj vsaj vem, kam hočem.

Ves utrujen sedem na klop v bližini svetišča, da bi se tam malo spočil. Zrak je prijeten in topli sočni žarki me grejejo. Oddahnem se v bližini svetišča, ki mi daje občutek zavetja. Potem pa se sonce skrije za temnim oblakom. Takoj postane bolj hladno, da ne rečem neprijetno mrzlo. Najbolje bi bilo, če bi vstal in se malo razhodil. Vendar ostanem na svojem mestu. Ta sprememba med soncem in senco moje misli spet usmerja na mojo življenjsko pot. Z virom svetlobe, ki podobo razsvetljuje, tako da so sence enkrat večje in potem spet manjše, se do sedaj namreč še nisem ukvarjal. Pod tem vidikom naenkrat zagledam podobo in njene sence v popolnoma novi luči. Tudi v mojem življenju so bili sončni in oblačni trenutki. V času, ko je luč obsevala podobo, se je tudi njena senca bolj jasno videla. Luč nam torej pomaga, da spravimo na dan dobro, hkrati pa nam omogoča, da vidimo

senco, torej slabo. Svojo moč dobiva ta luč prav gotovo tudi od soljudi, ki so z menoj hodili skozi življenje. Ker sem kristjan, pa je ta luč zame tudi prisposodba Boga. Pri tem mi pride na misel Jezusov govor iz Janezovega evangelija: »Jaz sem luč sveta. Kdor hodi za menoj, ne bo hodil v temi, temveč bo imel luč življenja« (Jn 8,12). Luč sveta je torej Jezus Kristus. Besedi »Jaz sem« nas spominjata na Božje razodetje v gorečem grmu. Tam je Mojzes kot prvi slišal Gospodovo ime – »Jaz sem, ki sem« (2 Mz 3,14). Janez nam v svojem evangeliju podaja sedem Jezusovih izrekov, ki se začnejo z besedama »Jaz sem«. Tako je hotel poudariti Kristusovo Božjo naravo. V Jezusu iz Nazareta srečamo živega Boga, ki je luč in življenje tega sveta. Jezus pravi, da se lahko soočamo s to lučjo na dva načina: S tem, da se ji zoperstavimo, je ne sprejmemo in vztrajamo v temini. Bolj pametno pa je vsekakor, da se ji odpremo in tako dosežemo (večno) življenje. Med prvim in drugim je jasna meja – ali tema ali pa luč. Kljub temu to nasprotje ni dokončno. Kajti človek, ki se odvrne od luči, s tem ne more zatemniti vira svetlobe. Za Janeza je luč močnejša od teme. Da Bog človeka brezpogojno sprejme, torej človek s svojim nasprotovanjem Bogu ne more zanikati. Ta misel me vabi, da se spet vrnem k podobi samega sebe, ki sem jo videl s svojo notranjo kamero. Na svoji življenjski poti odkrijem odseke, kjer se prepušča svetlobi, da jo obseva. Potem pa vidim odseke, na katerih ta luč ne igra posebne vloge. Kako je torej s sencami mojega življenja? Ves prestrašen odkrijem: Te sence so tudi tam, kjer se je ta podoba popolnoma prepustila Božji svetlobi. Naenkrat se mi zdi, da je sonce izginilo za temno oblačno odejo. Podoba je bleda in temna, ker jo je senca potopila v temno barvo. To me vznemirja.

Je mar Božja luč slabša kot tema mojih slabosti in stiska, ki so mi jo drugi naložili? Če je Bog luč in vir vsega življenja, zakaj potem toliko bolezni, trpljenja in nasilja? Te misli rojijo v moji glavi kakor čebele. Vprašaj postaja vedno večji in z njim želja po jasnem odgovoru vedno bolj pereča. Nemirno iščem v svojem življenju namig, ki bi me lahko spravil naprej. Pri tem opazim, da niso bile vse senčne ure samo negativne. Iz nekaterih temnih dogodkov so se razvile tudi dobre stvari. Poleg tega odkrijem: Tudi najbolj temne sence niso zmogle docela zatreti svetlobe. Vprašanja pa ostanejo.

Zebe me. Pa še kako! Hipoma vstanem ter se ponovno podam k vratom usmiljenja. Tam nisem sam. Še vedno prihajajo romarji, da bi skozi njih vstopili v svetišče. Šele zdaj vidim majhno kotanjo v pragu. Skozi stoletja je stopilo toliko ljudi na ta kamen, da so mu noge številnih rodov dale novo obliko. Nekoč je gotovo imel ostre robove. Stoletja pa so jih ugladila in zaokrožila. Podoben je postal strugi, ki vodi vernike naravnost v sveti prostor. Tako so postali tisti, ki so na tem kraju iskali usmiljenje, del tega praga. Sedaj bom tudi jaz – komaj vidno in vendar – zapustil svoje sledove na njem. V tem trenutku se približa stara ženska, ki hodi s pomočjo palic. Vsak korak jo boli, tako da komaj dviga svoje noge. Stopnice s praga v svetišče brez pomoči ne bo mogla premagati. S svojimi očmi išče pomoč. Toda razen mene ni nikogar v bližini, ki bi videl njeno stisko. Nekoliko se obotavljam, ker sem si želel, da bi bil trenutek, ko bom prestopil prag, bolj svečan. Hotel sem vstopiti dostojno in zavestno. To sedaj ne bo šlo. Vendar se pridružim ženski in jo primem pod roko.

Takoj čutim njeno težo. Opira se me, da bi jo vodil. Pri tem gleda pozorno na tla. Tik pred pragom se še enkrat ustavi in globoko vdahne. Zdi se, da za ta korak še enkrat zbere vse svoje sile. Podprem jo z vso močjo, da z levo nogo prekorači prag in varno stoji na stopnici. Krepekeje kot sem mislil ga prestopi še z desno nogo. Šele sedaj dvigne glavo in tiho šepne: »Bog lonej.« Ne vem, kaj bi rekel, zato na kratko pokimam. Potem stopim za njo čez prag. Pri tem se moje težišče premakne, tako da sopotnica drži mene. Stisne me za roko in počaka, da sem pripravljen storiti zadnji in odločilni korak.

Prag usmiljenja

Prestopiti prag usmiljenja za papeža Frančiška ni v prvi vrsti plačilo za naš trud, temveč Božji dar. Le-ta pa ni le neobvezna ponudba. Kdor prejme, je tudi izzvan, da se v svoji sreči spomni soljudi. To ni neke vrste ukaz ali zahteva, ki prihaja od zunaj. To spoznanje je posledica dinamike, ki jo sproži izkušnja, da nas je Bog dobrohotno sprejel in obdaroval. Tako apostol Pavel v svojih pismih večkrat poudarja, da ga Kristusova ljubezen naravnost priganja, da ostane zvest svoji službi sprave (2 Kor 5,14). Zato živi popolnoma za Kristusa in kristjane, h katerim je poslan kot apostol. Tudi papež v svoji buli poudarja, da usmiljenje ni cesta enosmernica:

Ko bomo stopili skozi sveta vrata, se bomo pustili objeti Božjemu usmiljenju in se bomo obvezali, da bomo tudi mi usmiljeni z drugimi, kakor je Oče z nami.

*(Papež Frančišek,
Obličje usmiljenja, št. 14)*

Kdor hoče stati svojim bližnjim ob strani, mora biti do določene mere tudi tankočuten. Mnogi se namreč branijo sprejeti pomoč, ker niso radi odvisni od drugih ali so vse svoje življenje dajali in le malo prejeli. To lahko opazujemo predvsem pri starih ljudeh, ki jim moči pešajo in jim tudi najbolj preprosta dela ne gredo več od rok. V takem položaju pogosto doživijo pojemanje samostojnosti kot izgubo svobode in dostojanstva. V številnih domovih Karitas za ostarele se strežnice trudijo, da v ljudeh krepijo zavest, da so tudi v tej dobi svojega življenja dragoceni. Pri tem jih nemalokrat podpirajo ljudje, ki v svojem prostem času obiskujejo starejše in bolne. Jemljejo si čas za te ljudi, jih obiskujejo, se z njimi pogovarjajo in jim tako dajo občutek, da so nekaj posebnega. Tako ostanejo tudi tisti moški in ženske, ki nimajo toliko obiska, v stiku s svetom izven doma za ostarele. V tem času celo nastajajo nove vezi, ki nemalokrat v molitvi in spominih trajajo še naprej, ko so stari prijatelji že prestopili prag iz tega v novo življenje.

Živeti usmiljenje pomeni bližnjemu podariti nekaj ur svojega časa

*Katharina Schmidt,
obiskovalka bolnikov v domu Karitas za ostarele*

Iskala sem zaposlitev, ki bi jo lahko opravljala z vsem srcem, ki bi osmislila moje vsakdanje življenje. Tako sem potrkala na vrata hiše svete Marte v Celovcu. To je Karitasov dom za ostarele. Od leta 2014 naprej tam v svojem prostem času obiskujem nekaj žensk.

Kdor se odloči za tako službo, naj ne bi imel preveč visokih pričakovanj, zato pa tem več ljubezni, veselja, časa, potrpljenja ter spoštovanja do starejših. Včasih je namreč zelo zahtevno spre-

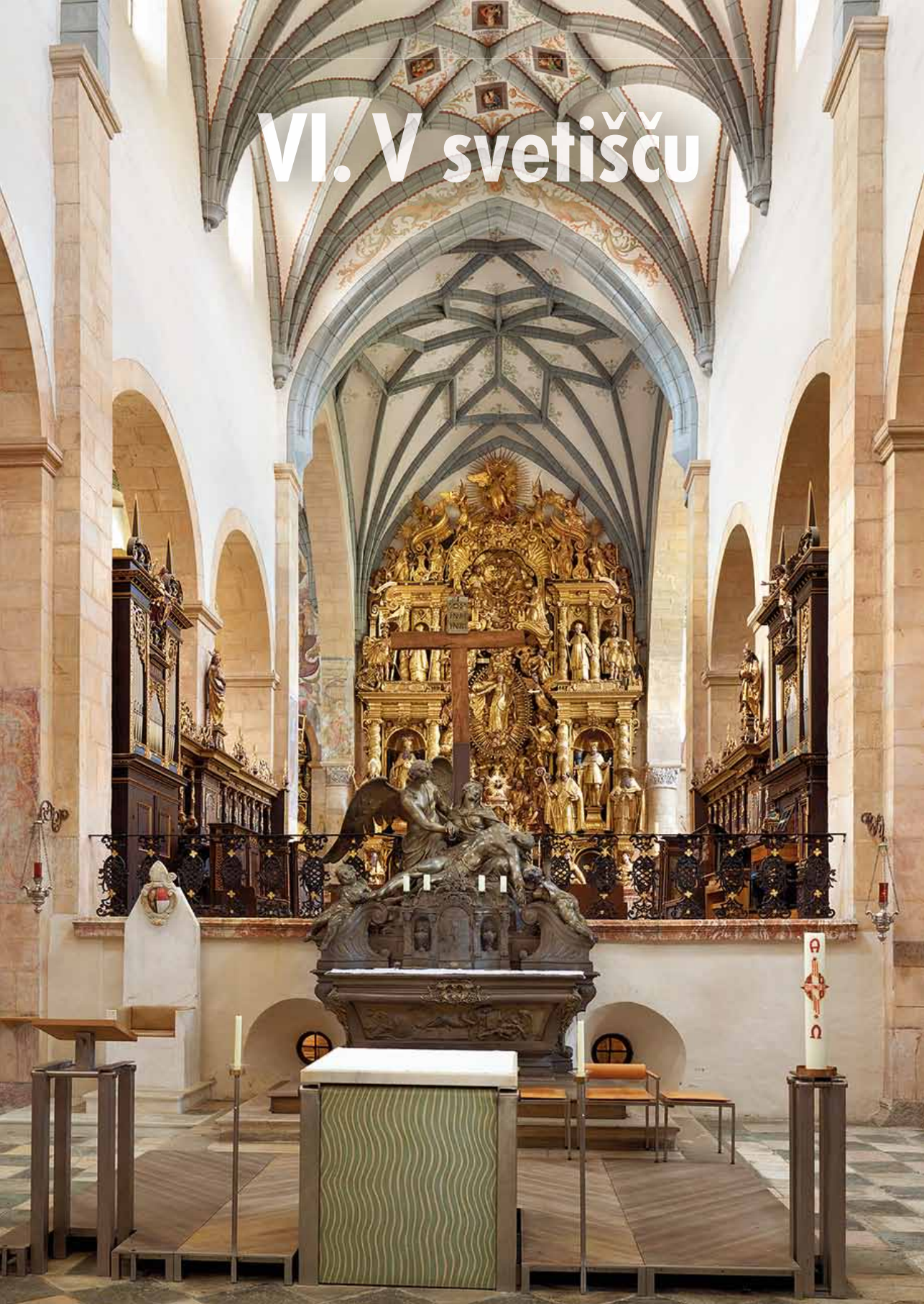
jeti, da so ljudje enkrat dobre, drugič slabe volje, da jih mučijo strahovi in duhovi iz preteklosti. Ali če me ženske sprašujejo: »Kdaj se lahko spet vrnem domov? Kje je moj mož?« – Kaj lahko v tem primeru storim? Jih lahko primem za roko, pobožam ali samo ostanem pri njih in jim dam občutek, da niso popolnoma same?

Pri vsem tem mi ne pomagajo samo moje izkušnje, ampak tudi tečaji o demenci in validaciji. Le-ti so bili zame pomembna pomoč, da ocenim, kako se lahko ljudem približam. Gospa, ki jo obiskujem, na začetku na primer ni bila zelo zgovorna. Nekaj časa sem jo opazovala in slednjič ugotovila, da tu in tam rada je čokoladni kolač. Naslednjič sem torej spekla kolač ter ji ga prinesla v dom. Seveda sem prej vprašala bolniške sestre in strežnice. To je zelo pomembno. Vedeti je treba, kaj ljudje smejo jesti in kaj jim škoduje. Jeseni sem gospi prinesla šopek sivke iz svojega vrta. Začela mi je pripovedovati, da je tudi ona imela lep vrt, ki ga je skrbno obdelovala. Odkrili sva, da imava obe radi mačke. Gospa pravi, da jo umirijo in tako lepo predejo. V domu sem odkrila knjigo o znamenitostih Koroške. Spraševala sem gospo o tem in onem. Tako sem lahko poživila spomin na stare čase. Pripovedovala mi je mnogo zanimivih zgodb iz preteklosti. Najraje je imela plažo »Lido« ob Vrbskem jezeru. Prej je redno hodila plavat, pozimi se je celo drsala na jezeru. Poleg tega je bila ljubiteljica Italije. Ko je pripovedovala o svojih izletih, so njene oči začele žareti. Enkrat mi je pri slovesu celo rekla: »Ciao, bella.«

Nekega dne je bila gospa v postelji, ker je bolehal. Vprašala sem, ali lahko ostanem in je privolila. Ležala je in dremala. Vsakokrat, ko je odprla oči in se ozrla vame, se je rahlo nasmejala. Se človek lahko na lepši način zahvali? S takim tihim pogovorom, z očmi ali nasmehom, včasih več povemo kot s tisočimi besedami. To me navdaja z veseljem in notranjim zadovoljstvom. Obiskujem tudi žensko, ki živi le še v svojem svetu. Če pa jo tiho nagovorim in pobožam, upre svoje oči vame. Zame je to vedno zelo lep trenutek.

Včeraj sva šli z gospo na izlet v Minimundus ob Vrbskem jezeru. Nato sva se usedli na klop ob obali ter nekaj pojedli. Tako sva preživeli lep popoldan. Tudi jaz sem na ta način začela živeti bolj zavestno. Na koncu mi pride na misel še tale pregovor: Brez izkušnje so besede samo besede.

VI. V svetišču

Biti sprejet in preobražen

Klaus Einspieler

Stojim torej v svetišču, ki se potaplja v mistično svetlobo, prihajajočo skozi okna v sveti prostor. Tam se spaja s toplim sijajem sveč. Starih zidov se oprijemajo molitve nešteti vernikov. Na zahvali za dobro ležijo gradbeni kamni prošnje, da bi se Bog izkazal tudi ob sedanji stiski spet kot tisti, ki je usmiljen in omogoča novo življenje. Koliko hudih časov – vojn, kuge, revščine in divjanja naravnih sil – je ta kraj v času svojega obstoja že prestal? Vse to človeka očitno ni dokončno uničilo. Zato je klicu iz globočine vedno znova sledila zahvalna pesem za dobro, ki prihaja od Boga. Le-ta pa spet podpihuje plamen upanja na Božje usmiljenje. Tako sta zahvala in prošnja s časom zgradili katedralo molitve, na kateri še danes gradimo, v katero lahko vnesem tudi svoje vriskanje ali tožbo. Stavba mi zagotavlja, da vse to ne gre v prazno, temveč najde svoj cilj v odprtih Božjih ušesih.

Toda kaj je ta kraj preobrazilo v svetišče? To so bili ljudje, ki so na tem mestu iz roda v rod iskali Božje obličje. Tukaj slišijo zagotovilo, da jih je sprejel. Na tem svetem kraju na številnih mestih in v različnih odtenkih občutim tudi jaz zagotovilo: kot kristjan živim iz vere, da me je Bog sprejel. Vse v svetišču – krstni kamen, ambon, oltar in tabernakelj – je prepojeno z duhom te obljube. Svetišče torej ni sveto zato, ker stoji na svetih tleh. Tako so mislili stari Egipčani, Grki in drugi. Lahko bi bili ljudje tukaj nekoč tudi pridelovali zelenjavo ali zgradili trgovino. S tem bi to zemljo lahko gospodarsko koristili in pomnožili svoje imetje, saj mnoga

svetišča stojijo v najbolj dragih legah vasi ali mest. Temu so se naši predniki očitno odpovedali. Izvzeli so ta kraj logiki dela in dobička, vedoč, da človek ne živi samo od kruha (5 Mz 8,3). Zavedal naj bi se svojega bistva in poslanstva in svoj pogled od spodaj uprl navzgor, da bi potem tiste, ki so ob njem, videl v pravi luči. Beseda svet nas torej opozarja, da je ta kraj drugačen kot drugi prostori, v katerih živimo. Tukaj se ljudi obliva z vodo, toda ne, da bi jih umili, jemo in pijemo, toda ne zato, da bi se odžejali in potešili lakoto, poslušamo, toda ne zato, da bi bili obveščeni o tem in onem. Ta kraj je drugačen in zato je svet.

S tem pa še nismo prodrli do bistva. Ta kraj namreč ni drugačen zato, ker to mi tako hočemo. Seveda so ljudje nekoč izbrali gradbeno mesto, zbirali sredstva za gradnjo stavbe in je neki škof na koncu cerkev še posvetil. Toda vse to je bilo mogoče samo, ker se je Bog najprej ozrl na človeka in dovolil, da ga najde. Posebnost svetišča je torej v tem, da tukaj obhajamo, da je Bog človeka sprejel in ga povabil v svojo bližino. To naj bi postalo na tem kraju vidno – seveda predvsem za tiste, ki znajo gledati z očmi vere. Za tiste, ki ne morejo ali nočejo verovati, pa ob vsem tem ostane vprašanje, kaj je ljudi nekoč spodbudilo, da vložijo toliko moči, da pripravijo za srečanje z Bogom tako sijajen prostor, ko so se vendar zavedali, da Očeta lahko povsod častijo v duhu in resnici (Jn 4,23). Krščanska cerkev torej ni trdnjava ali zavetje, ki ga naj ne bi več zapustili. Kar v cerkvi obhajamo, naj bi postalo vidno tudi zunaj tega kraja, tako da bi postal tudi ta prostor svetišče. Lahko bi to primerjali s kamnom, ki smo ga vrgli v vodo. Iz nje ga izhaja impulz, ki povzroči gibanje v vodi našega krščanskega življenja. Iz središča sili ta moč do roba, v sleherni kotiček. Ta

moč ne izvira iz nas samih, prihaja od zgoraj. Usmiljenje, ki ga v cerkvi doživljamo in obhajamo, je Božje usmiljenje, ki navdihuje naše življenje, da bi postalo rodovitno v vsakdanjih medsebojnih odnosih, kjer se mora obnesti.

Sveta torej ni gola stavba, cerkev, temveč živa Cerkev, ki se zbira v njej. In šele zaradi nje je sveta tudi cerkev, torej stavba. Tako na primer Sveto pismo Nove zaveze ne kaže posebnega zanimanja za svetišča iz kamna. Janezovo Razodetje celo poudarja, da v nebeškem Jeruzalemu takega svetišča ne bo (več). Apostol Pavel nam razlaga zakaj je to tako. Pravi, da je telo tistih, ki verujejo v Kristusa, postalo tempelj Svetega Duha (1 Kor 6,19). Telo je v svetopisemskem mišljenju sredstvo, po katerem se srečujemo ljudje iz obraza v obraz. Zato v biblični govorici človek ni le lastnik telesa, temveč biva v obliki telesa in duše. Telo pa je tisti vidik človekovega bivanja, ki mu omogoča pot do drugega. Zato sem kot kristjan poklican, da postanem v tej obliki svojega bivanja svetišče, kraj usmiljenja, ki živi od Božje milosti in na tej osnovi vabi, da tudi drugi zajemajo iz obilja, ki sem ga prejel.

To pa ni samo stvar posameznika, temveč vsega občestva verujočih. Tudi to skupnost Pavel imenuje Božji tempelj, ker v njej prebiva Božji Duh (1 Kor 3,16-17). Pismo Efežanom nam to zagotovilo slikovito razlaga. Ta odlomek je merodajno vplival na simboliko krščanskih cerkvenih poslopij. Prav zaradi tega je treba poudariti, da pisec v tem primeru ne govori o cerkveni stavbi, temveč o občestvu tistih, ki so v veri povezani s Kristusom, ko pravi:

²⁰ Sezidani ste na temelju apostolov in prerokov.

Vogalni kamen pa je sam Kristus Jezus,

²¹ v katerem se zedinja celotna zgradba,

tako da raste v svet tempelj v Gospodu.

²² Vanj se z drugimi tudi vi vzdavajte za Božje bivališče v Duhu.

(Ef 2,20-22)

Vsako svetišče je zgrajeno za tiste, ki iščejo Božje obličje. Tako je tudi s krščanskim občestvom, torej s Cerkvijo. Vera, ki se tam skupno živi, je za tiste, ki se temu občestvu še niso priključili, vir upanja, da lahko tudi oni spoznajo in občutijo, da so od Boga sprejeti. Na tem ozadju je treba omeniti, da iz prvih treh stoletij krščanstva nimamo cerkvenih stavb, ki bi jih človek lahko že od daleč spoznal. Teh že zaradi preganjanja kristjanov ne bi bilo mogoče zgraditi. Kar pa so zunaj stoječi očitno videli, je bil način, kako kristjani živijo. Da »nihče med njimi ni trpel pomanjkanja« (Apd 4,34), namreč ni bila samo lepa utopija prve krščanske generacije, temveč merilo za odnose kristjanov do revnih in trpečih. Zato so bila krščanska občestva svetišča v pravem pomenu besede: Kraji odrešenega sožitja, ker so se tukaj ljudje blagodejno razlikovali od nečloveške družbe v okolici in je tako postalo jasno, kaj to pomeni, da je Bog sprejel človeka. Kdor je to hotel čutiti na lastni koži, se je moral pridružiti kristjanom. In to so številni tudi storili.

Pojdimo torej po tem načelnem premišljevanju na sprehod skozi svetišče. Če stopim v katero koli cerkev, najprej pridem h kropilniku z blagoslovljeno vodo. Usmerja mojo pozornost na krstilnik ali krstni kamen, kjer se je začelo moje krščansko življenje. Nihče

se ne rodi kot kristjan. Zato rojstni kraj kristjana ni porodnišnica ali domača hiša. To je krstilnik, kjer smo bili rojeni k novemu, večnemu življenju. Zato ga cerkveni očetje imenujejo materino naročje Cerkve. Kakor človeka v maternici obdaja plodovnica, v kateri živi in se razvija, tako se potopi krščenec v odrešujočo vodo ljubezni Križanega, da z njim vstane k večnemu življenju. Prispodoba materinega naročja nas poleg tega spominja tudi na Božje usmiljenje. Hebrejska beseda rhm namreč vsebuje ta vidik, kakor smo že videli. Tako je krstilnik, materino naročje Cerkve, prvi kraj usmiljenja in ljubezni troedinega Boga. Če vstopim v cerkev in se pri kropilniku pokrižam z besedami »V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha«, se torej vedno znova povežem s troedinim Bogom. Pri krstu sem bil enkrat za vselej sprejet kot Božji otrok. To mi oznanjata kropilnik, še bolj pa krstilnik, ko vstopam v sveti prostor.

Kako bistveno je za nas ljudi dejstvo, da smo sprejeti tudi v medčloveških odnosih, ponazarja tale običaj iz svetopisemskega obdobja: Po rojstvu so otroka umili, ga nesli k očetu in mu ga položili v naročje. Le-ta je potem dejal: »Ti si moj sin« oziroma: »Ti si moja hči.« S tem je dojenčka svečano sprejel kot svojega otroka. Sledove tega dogajanja lahko še opazimo v psalmih (prim. Ps 2,7 in 22,11). Nekaj podobnega se je zgodilo tudi pri Jezusovem krstu. Ko je stopil iz vode, se je zaslišal Božji glas, rekoč: »Ti si moj ljubljeni sin, nad teboj imam veselje« (Mr 11,1). Ta beseda je namenjena slehernemu kristjanu: Ti si moj ljubljeni sin, ti si moja ljubljen hči. Na začetku našega krščanskega bivanja je obljuba, da nas je Bog sprejel.

Naše poslanstvo prihaja iz obljube, da smo sprejeti. To obhajamo pri svetem krstu, ki je zakrament našega odrešenja ter osvoboditve. Toda kaj to pomeni, da smo bili odrešeni? Spet nam lahko pomaga pogled v svetopisemske čase. Naša govorica o odrešeniku namreč izvira iz službe odkupitelja v obdobju Stare zaveze. Kaj to pomeni, je nazorno prikazano v Rutini knjigi. Če je nekdo moral zastaviti svojo njivo in do zmenjenega roka dolgov ni mogel plačati, je imel najbližji sorodnik, ki je imel dosti premoženja, obvezo, da jih poravna in tako ohrani obubožanim sorodnikom posest. V času, ko so Izraelci večinoma živeli od poljedelstva, je bila njiva namreč osnova, ki je zagotovila, da družina ne razpade in njeni člani preživijo. Odkupitelj je torej omogočil revnim sorodnikom preživetje. Obdelovati so morali polje seveda sami. To lahko prenesemo na zakrament svetega krsta. Odrešenje, ki nam je bilo podarjeno, pomeni, da nebeški Rešitelj ali Odkupitelj ne dopusti, da bi se potopili v kaos greha. Omogoča nam, da živimo kot nova stvar in nas usposablja za to življenje. Vse to je zgrajeno na obljubi, da z Božje strani ni greha, ki ne bi bil zajet od usmiljenja, ki sega še globlje in nas ujame, ko padamo v brezno krivde.

To seveda ne pomeni, da bi bila naša krivda obrobna zadeva, ki bi jo lahko omalovaževali. Nasprotno – če pomislimo na brezmejno Božjo ljubezen, ki se je razodela v našem življenju, se šele razkriva vsa tragika greha. Bog, ki je soočen z brezizhodnostjo mojega zlega ravnanja, ne dopusti, da bi pod tem bremenom obležal. Spodbuja me, da vstanem, začnem na novo in zajemam iz milosti, ki sem jo prejel pri svetem krstu. Zato je zakrament sprave tesno

povezan s krstom, ki je prvo in odločilno zagotovilo odpuščanja in novega življenja. Bog mi dovoljuje, da znova in znova iščem zavetje pod belo krstno obleko. Božje usmiljenje omogoča, da se lahko vrnem k izvoru svojega krščanskega življenja in obnovim svoj »da« Njemu, ki me je poklical, da živim v njegovi luči.

Kaj je torej bistvo tega življenja? Če škof posveti novo zgrajeno cerkev, mazili stene in oltar z dišečim krizmenim oljem. Prav to se zgodi pri krstu s človekom. V znamenje, da je bil novokrščenec sprejet v Cerkev, ki je telo Kristusa, duhovnika, kralja in preroka, ga krstitelj mazili z istim oljem. To pomeni, da smo kristjani poklicani, da skupno s svojimi brati in sestrami, s katerimi smo povezani v Kristusovo telo, nadaljujemo, kar se je začelo z Jezusovim poslanstvom na zemlji:

- da kot duhovniško ljudstvo v imenu vsega človeštva stojimo pred Bogom s prošnjo, predvsem pa z zahvalo,
- da kot kralji stojimo ob strani revnim in trpečim,
- da se kot preroki usmerjamo po Božji besedi, tako skušamo razumeti znamenja časa in se trudimo biti verodostojne priče križanega in vstalega Kristusa.

Kot kristjan sem bil deležen usmiljenja. To me usposablja, da to usmiljenje delim z drugimi in sem tudi jaz usmiljen. Pridružen sem bil občestvu svetnikov, ki je od Boga izbrano, da je svetišče ter obljuba odrešenja za ves svet.

Vera, o kateri smo doslej premišljevali, je imela v prvi vrsti podobo zaupanja in povezanosti z Bogom. Podajmo se sedaj od krstilnika k ambonu. Ta kraj pojasnjuje, da je naša vera povezana

tudi z oznanilom. Zato naj bi bilo odprto uho osnovna oprema slehernega kristjana. Apostolska dela na primer pripovedujejo o ljudeh, ki so na binkoštni dan slišali Petrovo pridigo. Njegove besede so jih do srca pretresle. Spreobrnejo se in se dajo krstiti (Apd 2,37-42). Sveti Pavel iz tega sklepa, da vera izvira iz oznanjevanja (Rim 10,17). To postane najbolj jasno, če odrasel človek prosi za zakrament svetega krsta. V tem primeru je ambon prvi kraj srečanja z Bogom, in sicer v podobi njegove besede. V naših krajih pa po navadi krščujemo otroke. Tako je bilo tudi pri meni. Komaj tri tedne po rojstvu sem bil že krščen. Zato sem bil z Božjo besedo v najrazličnejših oblikah soočen šele pozneje – v svetopisemski zgodbi zvečer pred spanjem, pri verouku, v ministrantskih urah, v bogoslužju itd. Na vse to spominjata odprto Sveto pismo, ki v nekaterih cerkvah leži v bližini vhoda ter ambon, kraj oznanjevanja. Vabita nas, da Božjo besedo vedno znova pozorno poslušamo, premišljujemo in iz nje živimo, kakor govedo, ki svojo hrano mirno prežvekuje, da iz nje prejema življenjsko moč.

Mnogi amboni so okrašeni s prisposodobami vstalega Kristusa: pavom, orlom, ribo, ki je požrla preroka Jona itd. Tako nas opozarjajo na jedro naše vere. Ker so se kristjani zavedali, kako dragocena je Božja beseda, so nekoč svetopisemske rokopise, predvsem evangelijske knjige, bogato opremili – z lepo pisavo in krasnimi slikami. Ob tem pa ne smemo pozabiti govorjene besede. Kristus je v bogoslužju navzoč, ko se bere iz Svetega pisma, ko to besedo premišljujemo in se nam v homiliji razlaga, torej v dejanju – govorjenju ter poslušanju. Vabi me: Prisluhni! Vzemi in beri! Od kod naj bi sicer vedel, da je Bog milostljiv in usmiljen? Ambon me torej vabi, da svojo vero poglobljam in ji dajem prijazen obraz.

To se dogaja tudi pri evharistiji. Zato je naslednja postaja našega sprehoda po svetišču oltar.

Oltar je miza, ob kateri Gospod zbira svoje verne in se jim pridružuje. Zato je znamenje občestva, povezanosti kristjanov med seboj in s Kristusom. Maziljen je bil, da se na njem obhaja njegova daritev na križu. Zato je kraj sprave, kjer se na višku svetega opravila spominjamo, da je On dal svoje življenje, da bi ga mi prejeli v izobilju in bili rešeni naših grehov. Oltar je kraj, kjer se družimo z Bogom, stična točka vseh naših molitev, ki se od tod po Kristusu dvigajo k nebeškemu Očetu. V večini naših cerkva se nahajata oltar in tabernakelj na eni osi. Ta vez nam lahko še enkrat pojasni, zakaj je cerkev svet prostor. Evharistijo – Kristusovo telo – hranimo v tabernaklju, ker se občestvo Cerkve – Kristusovega telesa – tukaj zbira, da se Bogu v evharistiji zahvaljuje. Ker se mi, Kristusovo telo, v Njegovem imenu zbiramo, se v tabernaklju hrani sveta hostija, Kristusovo telo. Brez vernikov bi torej ta kraj vere s časom zgubil svoj pomen in propadel. Na drugi strani pa je oltar tudi znamenje za to, da smo vabljeni, da pristopimo in molimo. Spominja nas, da je Bog tisti, ki nas kliče in nismo mi tisti, ki bi s svojim shodom priklicali njegovo navzočnost v našo sredo. V mojem otroštvu je bilo še običajno, da smo se iz spoštovanja pred tem svetim krajem pokrižali, ko smo šli mimo cerkvenih vrat, ki vodijo naravnost k oltarju. Pri nekem potovanju po Irski sem v avtobusu opazoval starega moža, ki se je pri vsaki cerkvi, mimo katere smo se peljali, pokrižal. Na ta način se je vedno znova notranje povezal z oltarjem in tabernakljem in tako s Kristusom.

Oltar torej ponazarja dogajanje med Bogom in človekom – dviganje src h Gospodu in njegov prihod v naše življenje. V tem dialogu se uresničuje sprejemanje drug drugega. To razsežnost nam razlagata dva osrednja pojma naše vere: daritev in milost. Oba najdemo tudi v molitvi, s katero škof posveti oltar. V bistvu govorita oba izraza o istem dogajanju, vendar iz nasprotnega zornega kota.

Beseda »daritev« izraža našo predanost Bogu. Dar, ki ga prinašamo, v tem dogajanju tako rekoč stoji na našem mestu in nas nadomešča. Vendar s tem, da smo dar prinesli in predali, stvar še ni zaključena. Odločilno je namreč, da se daritev tudi sprejme. Spet nam lahko pomaga svetopisemska zgodba, da to dogajanje docela dojamemo. Prva Mojzesova knjiga opisuje, kako je Jakob ogoljufal svojega slepega očeta Izaka in brata Ezava, da bi prejel blagoslov prvorojenca. Pobegnil je k stricu Labanu in mu moral služiti. V tem času je postal pošten človek. Po dolgih letih se je odpravil s svojo družino domov. Da bi se spravil z bratom, mu je poslal velikodušno darilo. Tako si je hotel zagotoviti njegovo naklonjenost. Po nočnem boju z Bogom pa je spremenil svoje mišljenje. Šel je svojemu bratu naproti, se sedemkrat pred njim do tal priklonil in ga tako počastil ter priznal svojo krivdo. To je Ezava tako ganilo, da je Jakoba objel in mu odpustil. Ostane vprašanje, kakšen pomen ima sedaj darilo. Očitno si Jakob z njim sprave ni mogel kupiti. To velja tudi za daritev, ki jo prinašamo pred Boga. Njen namen ni, da z njo skušamo »podkupiti« Boga, da nam bo naklonjen. Vendar Jakob tudi po spravi z bratom vztraja, da le-ta sprejme darilo. To sedaj utemelji tako: »Če sem našel naklonjenost v tvojih očeh, potem vzemi darilo iz moje roke«

(1 Mz 33,10). Sedaj je jasno, kaj je dejanski pomen darila – namreč, da ga obdarovani sprejme. Kajti na ta način izrazi, da je sprejel po tej poti darovalca. Tudi bistvo daritve v verskem pomenu je v tem, da jo Bog sprejme. To pa smo že spoznali kot bistvo našega krščanskega bivanja. Če torej prinesem k oltarju dar, bodisi denar, molitev ali zaobljubo, ki sem jo izpolnil, to ne storim, da bi si zaslužil Božjo milost oziroma Boga pregovoril, da bi bil do mene usmiljen. To se je že zgodilo. Zato se pri vsaki daritvi obnavlja, kar velja od vsega začetka – da sem bil sprejet od Boga.

Ista dinamika, ki smo jo spoznali pri dogajanju darovanja, na drugi strani zaznamuje tudi pojem milosti. Bog, tako pričuje Sveto pismo, nam je naklonjen in nas obdaruje. Tega daru si nismo zaslužili, izvira iz Božje velikodušnosti. Da je Bog milostljiv pomeni, da se nam približuje iz ljubezni in brez preračunavanja. Bog nas obdaruje – ne z nečim, temveč s svojo bližino. Torej je on darovalec in dar v eni osebi. Kakor daritev je tudi milost odvisna od tega, ali jo sprejmemo. Sprejeti Božjo milost pomeni sprejeti Boga. S tem, da sprejemem njegovo milost, sem sprejel Njega. Bog se torej poda v naše roke. S tem tvega, da njegovo milost odklonimo in s tem tudi njega zavrnemo. Kakor kaže veliki petek, pa niti največje zanikanje Boga nima zadnje besede.

Verovati torej pomeni biti vse svoje življenje v pogovoru z Bogom. Zato se nedeljo za nedeljo, če ne dan za dnem, na oltarju obhaja evharistija. Pojma daritev in milost nam pomagata, da razumemo vsebino tega dialoga. Daritev iz vidika človeka, ki išče Boga in upa, da ga bo sprejel. Le-ta je odgovor na milost, s katero se nam je Bog kot prvi približal, nas rešil vklenjenosti samih vase in tako

usposobil, da postane naše življenje en sam odgovor Božjemu klicu, kakor Marijin »Zgodi se« angelu. Jezusova daritev na križu nam omogoča, da tudi mi lahko hodimo za Kristusom in smo po njegovem zgledu usmiljeni kakor Oče (Lk 6,36). Zato nas poziva apostol Pavel: »Sprejemajte drug drugega, kakor je tudi Kristus sprejel vas, v Božjo slavo« (Rim 15,7).

Na oltarju torej obhajamo, da nas je Bog sprejel. To me priganja, da tudi jaz sprejemem svojega bližnjega. Če ga sprejemem, namreč obenem tudi občutim, da sem bil sam sprejet od Boga. Zato je oltar tudi kraj, ki nam kaže pot k človeku. Tako se podam spet k cerkvenim vratom, ki niso samo vhod, temveč tudi izhod. Skozi nje stopamo v življenje, ki nam je bilo na oltarju spremenjeno.

Sprejeti in zaživeti

Kristjani verujemo, da je Bog eden v treh osebah. To pomeni, da so občestvo, povezanost v ljubezni ter dialog zasidrani v Bogu samem. To se dotika tudi skrivnosti Božjega usmiljenja, kakor poudarja papež Frančišek:

Iz srca Trojice, iz najgloblje notranjosti Božje skrivnosti, izvira in brez prenehanja priteka velika reka usmiljenja. Ta vir ne bo mogel nikoli presahnuti, pa naj bodo tisti, ki se mu približajo, kakršnikoli že. Vsakič, ko ga bo kdo potreboval, bo lahko pristopil k njemu, saj je Božje usmiljenje brez konca.

*(Papež Frančišek,
Obličje usmiljenja, št. 25)*

Poleg številnih cerkva in kapelic, ki zaznamujejo naše pokrajine, pri nas obstajajo tudi svetišča druge vrste. V njih lahko doživljamo, kako Jezusova napoved, da slepi spregledujejo in hromi hodijo (Mt 11,5) do danes velja. Ni samo lepa tolažba iz

davno minulih časov ali prazna obljuba. Mi sicer ne moremo storiti takih čudežev kot jih opisujejo evangelijski – da bi bolni takoj ozdraveli in se veselili življenja. Kljub temu se dogajajo v domovih za mlade brez staršev, v zavetiščih za brezdomce in drugih ustanovah Karitas nešteti majhni čudeži. Ljudje v stiski lahko tukaj doživljajo, da so dobrodošli in sprejeti. Morda prvič po dolgem času spet slišijo besedo priznanja in čutijo, da so našli skupnost ljudi, ki jim je dobrohotno naklonjena. Prav to se dogaja tudi tam, kjer lahko stari in bolni ljudje zadnjo dobo svojega življenja dostojno preživijo in jim drugi lajšajo breme osamelosti. Kako zelo potrebujemo taka zatočišča usmiljenja! Dan za dnem nas spominjajo, da tisti, ki sprejme svoje soljudi, jih opogumlja ter se zanje zavzema, tako da se ne počutijo več osamele, gradi svetišča v našem včasih tako hladnem svetu. Usmiljenje, ki ga razdaja, je vir trajnega veselja. Kdor je svojega bližnjega sprejel, je namreč Kristusov gostitelj.

Naslednji primer nas vodi v Afriko. Tam so sodelavci Karitas pogosto soočeni z veliko stisko. Prav na tej celini pa obstajajo tudi hiše, ki imajo odprta vrata za pomoči potrebne. Mnogi menijo, da jih je premalo glede na preveliko bedo v mnogih afriških deželah. Judovski Talmud se takemu mišljenju zoperstavlja z besedami: Kdor reši enega človeka, je rešil ves svet.

Živeti usmiljenje pomeni graditi svetišča

Alexandra Blattnig, sodelavka Karitas v tujini

Pozno popoldne smo prispeli v Kampalo. Ceste so zamašene, večina stranskih cest je še vedno brez asfalta. Prometna pravila obstajajo samo na papirju. Zato sem vesela, da smo končno dosegli hišo redovnic. Brez težav spoznam sestro Vedrano. Videla sem jo že na številnih slikah, saj je skozi mnoga leta zanesljiva pomočnica Koroške Karitas in je že izvedla številne projekte. Pripada Kongregaciji sester Božje ljubezni, ki oskrbuje tudi šolo v Št. Andražu v Labotski dolini, kjer je bil škof blaženi Anton

Martin Slomšek. Tako je prišlo tudi do tesnega sodelovanja Karitas s sestrami v Ugandi.

Ob sestri Vedrani stoji majhen, preplašen deček, ki me takoj očara. Presenečena sem, ker nisem računala s tako majhnim otrokom v tej hiši, kjer se po navadi izobražujejo mladoletniki. Sestra nam začne pripovedovati o dečku Martinu ... Martin nima več staršev. Oče in mati sta zbolela za aidsom in umrla, ko je bil še zelo majhen. Teta se je zavzela zanj in ga sprejela v svojo družino. Toda v teh krajih to pomeni, da sedi ob mizi še nekdo s praznim trebuhom. In to ob skledi, ki je že za obstoječo družino premajhna. Po nekaj dneh bivanja v Ugandi se mi posveti, kakšne težave so s tem povezane.

Prave ljubezni ta deček še nikoli ni bil deležen, saj v tetini hiši nikoli ni bil dobrodošel. Kajti le-ta lahko komaj preživlja svoje lastne otroke. Kakor mnogi v teh krajih tudi njen mož nima dela. Pogosto se opijani ter potem pretepa njo ter otroke, predvsem pa Martina, ki niti ni njegov sin. Martin ima pohabljene noge. Zakaj je to tako, mi nihče ni mogel povedati. Ali so bile že pri rojstvu takšne ali mu jih je nekdo zlomil – o tem niti nočem premišljevati, ker bi se najraje zjokala, kar seveda v tem položaju nikomur ne bi pomagalo. Sestra Vedrana ga je sprejela, da bi našla zanj zdravnika, ki bi mu lahko pomagal. Prvi čevlji, ki so bili narejeni prav zanj, položaja niso bistveno spremenili. Sicer nisem strokovnjakinja, toda po moji presoji bodo močno poškodovane noge ozdravele le s pomočjo operacije. Sedaj torej deček čaka v Kampali, da bi se ga kak zdravnik usmilil in operacijo izvedel brezplačno.

Martin je povsem navdušen nad mojo kamero. Nujno mi hoče pokazati mački, ki se igrata na vrtu. Poln upanja upira svoje velike oči vame. Malo se poigrava z mačkami. Polagoma mi sramežljivi deček pove nekaj stavkov v angleškem jeziku. Tudi po nekaj mesecih v hiši sester še vedno ni navajen, da ga nekdo ljubeznivo poboža po glavi. Verjetno je star toliko kot moj lastni sin ...

Kot pri svojem potovanju skozi Albanijo mi je tokrat spet postalo jasno, zakaj opravljam to delo – prav zaradi takih otrok. Ne moremo pomagati vsem, to je res. Lahko pa poskušamo stati ob strani posameznikom ter jim omogočiti, da se bodo nekega dne sami oskrbovali. To je poslanstvo Karitas. To je tudi moja naloga – ljudem v naših krajih posredovati, kaj pomeni to, da nisi rojen v varni srednji Evropi.

VII. Vrnitev v vsakdanje življenje

Na poti nazaj je vse videti drugače

Michael Kapeller in Klaus Einspieler v pogovoru

KAPELLER: V svetišču se konča najina pot k vratom usmiljenja oziroma skozi nje. Na eni strani gledam z olajšanjem nazaj, na drugi pa opažam v sebi določeno napetost. Najdaljši in zame najtežji del poti je namreč še pred mano – vrnitev nazaj v vsakdanje življenje. Nova spoznanja, stališča in drže bo treba sedaj prevesti v medčloveške odnose doma ter na delu. Zato sem vesel, da bova to pot prehodila skupaj in se še enkrat posvetila vprašanju, ki se nama ob tem odpirajo. Najin položaj me močno spominja na učenca, ki sta z Vstalim hodila v Emavs. Potem ko sta spoznala v svojem sopotniku pri lomljenju kruha od mrtvih obujenega Kristusa, namreč nista ostala v hiši. Še v tisti uri sta se vrnila v Jeruzalem. Prepričan sem, da med hojo nista molčala, temveč se temeljito pogovorila o tem dogodku in posledicah za njuno nadaljnje življenje. Tako se želim tudi jaz ustaviti pri prvem izzivu na poti k vratom usmiljenja v svojem vsakdanjem življenju. Skozi posamezne odseke poti se vije kakor rdeča nit svetopisemska blagovest: »Usmiljen in milostljiv je Gospod, počasen v jezi in bogat v dobroti« (Ps 103,8). Ta način govora o Bogu mi je zelo blizu, saj je oblikoval mojo duhovnost že od ranega otroštva. Ob tem pa ne smemo pozabiti, da nam Biblija ne predstavlja Boga le kot usmiljenega očeta, temveč tudi kot pravičnega sodnika. To zame ni protislovje, če pomislim

samo na dejstvo, koliko ljudi na tem svetu trpi zaradi krivice. Koliko nedolžnih žrtev je moralo umreti v vseh stoletjih zgodovine človeštva vse do danes! Zame je važno, da teh zločinov ne pozabimo in skrijemo v nekem temnem kotičku zgodovinoisja. Tudi Bog vidi to bedo. Če ne, bi bilo trpljenje teh ljudi brez smisla in klic po pravičnosti bi izzvenel nekje v daljavi veselja.

EINSPIELER: Prav v tej luči je treba videti pričevanje o Bogu, ki je milostljiv in usmiljen. Prvič se v Svetem pismu pojavi v Drugi Mojzesovi knjigi. Potem, ko se je Bog predstavil kot usmiljen, nadaljuje s tem, da »nikakor ne oprosti krivde, ampak obiskuje krivdo očetov na sinovih, na sinov sinovih, na tretjih in na četrtih« (2 Mz 34,7). Kako radi bi zamolčali ta stavek, ki na prvi pogled kvari našo sliko o Božji milosti. Skoraj imamo vtis, da se je pisec ustrašil pred to neverjetno izjavo, da je Bog usmiljen in milostljiv tudi tedaj, ko bi mi ljudje že dolgo klicali po kazni in maščevanju. To je znak, da smo se dotaknili ključnega vprašanja, ki nam ne dovoljuje preveč enostavnih odgovorov. Izjava, da Bog obiskuje krivdo, je namreč skoraj dobesedno vzeta iz desetih zapovedi (2 Mz 20,5) in je s tem prakamnina Božjega razodetja. Tako ne bomo prišli mimo tega, da se sprašujemo, kaj to pomeni, da Bog, ki je usmiljen, hkrati tudi obiskuje krivdo. Začel bi z vprašanjem: Ne bi bil Bog, ki je samo usmiljen, hkrati skrajno neusmiljen? Ne samo do žrtev, ampak tudi do zločincev. Vedno samo prizanašati namreč pomeni spregledati krivdo ter stisko, ki izhaja iz nje. Tako zločincu vzamemo možnost, da se zaveda razsežnosti svojih dejanj ter se poboljša. Prav to pa je namen

Božjih zapovedi. Voditi hočejo človeka k boljšemu življenju, k življenjski sreči v pravem pomenu besede. Zaradi človeka, v njegov prid torej, ni poti mimo pravičnosti. Kot ljudje pa se učimo ob zgledu drugih. Iz tega razloga Bog obiskuje krivdo do četrtega rodu. Toliko rodov namreč lahko živi pod eno streho. Zato Bog kakor dober vzgojitelj vedno znova preveri, če je človek res ostal na poti spreobrnjenja. Sodobni govor o kazni je močno zaznamovan z motivom maščevanja. Pri Božji kazni pa je nagon za kazen bolj pogosto doslednost v vzgoji k dobremu. Poleg tega je treba dodati, da je kazen omejena na štiri rodove, torej na dobo našega zemeljskega bivanja. Božja dobrota pa je namenjena tisočim rodovom, torej ne pozna meja. To poudarja tudi psalmist, ki pravi, da traja Gospodova jeza le trenutek, njegova dobrohotnost pa vse življenje (Ps 30,6). Božja jeza je torej dejstvo, ker Bogu ni vseeno za človekovo usodo. Hoče namreč, da bi bil človek srečen. Vendar Božja jeza v melodiji našega odrešenja ni vodilna. To je njegovo usmiljenje. Ostane pa seveda vprašanje, kdaj je v ospredju njegova pravičnost in kdaj dobrota.

KAPELLER: To je tudi za sodobnega človeka pereče vprašanje, predvsem tedaj, ko nekdo težko zboli ali postane po nedolžnem žrtev prometne nesreče. Mnogi se le težko sprijaznijo s svojim položajem. Imajo vtis, da bi jih Bog lahko obvaroval nesreče, a tega ni storil. Sprašujejo se, zakaj. Pri tem mnogokrat odkrijejo, da številni ljudje v njihovi okolici živijo udobno ter jim ničesar ne primanjkuje, čeprav se ne zanimajo za Boga in soljudi. Tako se to vprašanje še enkrat zaostri: Kdaj se Bog izkaže vsaj kot

pravični, če že ne kot usmiljeni? Ta občutek navidezne krivice pa ni pojav našega časa. Že pisci Stare zaveze tožijo zaradi nesreče pravičnega in sreče hudodelca. To dejstvo očitno nasprotuje Božjim načrtom. Zato Boga skorajda vsiljivo rotijo, naj se spet zavzame za pravičnega in prepreči uspeh krivičnikov. Od te želje po pravičnosti je treba razlikovati prošnjo za usmiljenje. Le-ta se pojavi tam, kjer se posameznik ali vse Božje ljudstvo zave, da je ubralo pot, ki ni v skladu z Božjo postavo. Že od nekdaj vemo, da bolezen ali naravne katastrofe niso posledica zla, ki smo ga storili, torej Božja kazen. Kajti Biblija nas uči, da Božje ravnanje presega naše misli in predstave. Vabi ter opogumlja nas, da zaupamo v Božje usmiljenje. Hkrati pa ni vseeno, kako živimo. Merilo pravičnosti je in ostane osnova za mirno sožitje. S tem pa je povezana tudi potreba, da smo usmiljeni do tistih, ki so zgrešili pravo pot.

EINSPIELER: Treba je omeniti, da nam po navadi, vsaj v malem, tudi uspe, da živimo kolikor toliko pravično. Na robu Celovca so na primer manjša polja, kjer lahko vsak sam nabere cvetlice in nato vrže znesek v blagajno. In to brez vsakega nadzorstva! Očitno je toliko poštenih ljudi, da se tak način trgovanja splača. Torej nismo naivni, če zaupamo v človekovo dobroto. Kaže, da je v urejenih razmerah pametno sejati usmiljenje ter zaupanje, da na koncu žanjemo pravičnost. Vendar v istem mestu tudi opazamo, da nemalo ljudi dela na črno ali pusti delati na črno in tako družbo ogoljufa davkov, ki jih nujno potrebuje. To v očeh posameznih do določene mere niti ni prekršek. Ljudje

torej ravnamo enkrat tako, enkrat drugače. Zato je pametno, da najprej vidimo dobro v človeku. Vendar ga je treba tudi spodbujati, da temu ustrezno ravna. Usmiljenje torej predpostavlja trezno oko za človeka, sicer postane lahkoverno. Človek najprej pogosto misli nase ali ubere navidezno lažjo pot, tudi za ceno, da le-ta ni docela pravična. Teološko rečeno: nagiba se h grehu. To je odločilna točka, če govorimo o usmiljenju. Potrebni smo ga, ker smo vsi grešniki. Brez njega ne moremo živeti. Na drugi strani pa je to tudi največja nevarnost. Če se ne zavedamo, da je namenjeno grešnikom, ki bi to usmiljenje lahko tudi zlorabljali ali izkoriščali, postane naivno in izgubi svojo moč. Kdor je usmiljen, torej mnogo tvega. Zaupati v dobro se lahko obrestuje. Naše izkušnje dokazujejo, da človek po navadi dobroto povrne z dobrim. Toda ne v vsakem primeru. Jezus, poosebljena Božja dobrota, je na primer umrl na križu. Bog je torej za tveganje, da je usmiljen in ne le pravičen, plačal najvišjo ceno. In ne samo Bog. Do danes prizadevanje za dobro ni vedno povezano s priznanjem. Pomislimo samo na kristjane, ki jih ponekod krvavo preganjajo. V tem primeru je treba vprašati: Naj smo usmiljeni tudi do zaslepljenih, do storilcev? Če je tako, pod katerimi pogoji in v kakšni obliki?

KAPELLER: Pri tem vprašanju mi pride na misel izrek preroka Izaija: »Glej, na obe dlani sem te napisal« (Iz 49,16). S temi besedami Bog zagotavlja svoji hčeri Jeruzalem, da je ne bo pozabil. Postala je del njegovega telesa, zapisana na obe dlani. Kar koli se bo zgodilo – Bog jo je brezpogojno sprejel. Njegovo usmiljenje

gre pod kožo kakor barva pri tetovaži. Ne da se več zbrisati ali zanikati. To je odgovor na prvo vprašanje. Usmiljenje ne pozna meja. Tudi storilci so ga lahko deležni. Če je to tako, se moramo sedaj vprašati, ali to ne omalovažuje krivice, ki je bila storjena žrtvam. Mislim, da ne. Usmiljenje namreč ni roba, ki bi se je morali znebiti po najbolj ugodni ceni. Prošnja za usmiljenje mora vedno vsebovati tudi pripravljenost storilca, da se sooča s krivdo, ki jo je povzročil. Gledati mora nanjo iz zornega kota žrtve in podoživeti to, kar je storil, iz njenega vidika. In ko je vse to opravil, se mora zavedati, da tudi v tem položaju nima pravice do usmiljenja. Nihče ne more od drugega zahtevati, da mu odpusti, tudi od Boga ne. Kljub temu to ni v protislovju s tem, kar smo spoznali, namreč da nas je Bog brezpogojno sprejel. Bog zaradi človekove krivde občuti žalost in bolečino. Če ga grešnik prosi za usmiljenje, tvega, da Bog to prošnjo tako dolgo zavrača, dokler se ne vrne na pot pravičnosti. Misel sodbe torej dopolnjuje obljubo usmiljenja. Šele potem, ko se storilec spreobrne k Bogu, ga le-ta lahko v svojem usmiljenju dvigne iz praha minljivosti in krivde. Na tem ozadju je zame sprava med ljudmi poseben izziv.

EINSPIELER: Tako je. Stvari so zelo zapletene. »Idealen primer«, da lahko krivdo iščemo samo na eni strani, le redkokdaj doživimo. Pomislimo samo na zakonsko življenje. Tisti, ki se zaveda krivde, mora biti poleg tega zelo pogumen, da prizna, kaj je storil in nekoga prosi za usmiljenje. Pri Bogu vsaj vemo, da nas bo nekega dne uslišal. Pri soljudeh pa moramo računati tudi s tem, da nas bodo zavrnil, ker nam iz katerega koli razloga ne

morejo odpustiti. Poleg tega Bog lahko pogleda v človekovo srce. Tega mi ljudje ne zmoremo. Pogosto ne moremo jasno oceniti, če je bila prošnja za odpuščanje iskrena. Na koncu ostane še vprašanje, kako naprej, če so storilci ponosni na svoja zla dejanja, trdovratno molčijo ali ne živijo več. Kako naj žrtev v takem položaju najde svoj mir? Mislim, da potrebuje tudi v tem primeru neke vrste soočanja s tem, kar se je zgodilo. Tudi Bog je postopal na podoben način. Preroki so Izrael in narode neutrudno opozarjali na njihovo krivdo. Očitno o njej niso smeli molčati. Njihova besedila so prepojena z žalostjo in tožbo nad zlom, ki je bilo storjeno. Brez spomina, bolečega spomina, torej ni sprave. Kultura spominjanja je delo usmiljenja. V najboljšem primeru ta spomin gane tudi storilca. V vsakem primeru pa pomaga žrtvam, da lahko sprejmejo to, kar se je zgodilo, kot del svojega življenja. Potrebujemo torej prostore in priložnosti, ki omogočijo žrtvam, da govorijo o svoji usodi, čeprav tega morda ne slišimo tako radi. Kdor ima tankočutno uho, lahko v tem primeru stori mnogo dobrega s tem, da posluša. Nemalokrat pa prav v takih trenutkih radi prehitro menjamo temo. Čutimo, da so spomini neprijetni ter boleči, bojimo se solz, ki bodo tekle. Na tem ozadju še enkrat poudarjam, da so ušesa posebna vrata usmiljenja. V Jezusovi zahtevi, da smo usmiljeni kakor Oče, vidim predvsem povabilo, naj pazimo na to, da so ta vrata redno odprta. Bodimo velikodušni!

KAPELLER: Rad bi se navezal na to, ker se v tej zahtevi za nekatere skriva tudi nevarnost. Če vidim ljudi, ki so v stiski, bi jim

pogosto rad takoj velikodušno pomagal. Pri tem me navdihuje ljudski rek, ki pravi, da tisti, ki hitro pomaga, dvakrat pomaga. V zadnjih letih pa sem se navadil, da se kratko ustavim in preverim svoje nagibe, preden se zavzamem za drugega. Rad bi namreč postal dejaven v prid tistemu, ki me je prosil za pomoč. To lahko vodi do tega, da na primer nekoga, ki me je prosil za manjšo vsoto denarja, spodbudim, da se pri Karitas obširno pozanima, kako bi lahko izboljšal svoj položaj. Če tako ravnam, pa so mi ljudje le redkokdaj hvaležni, nemalokrat so celo jezni ali užaljeni. Kljub temu sem se odločil, da pri tem vztrajam. Kajti drugim pomagati zame v prvi vrsti ne pomeni, da se pri tem počutim dobro, temveč da podpiram sočloveka, da se njegov položaj dolgoročno izboljša. Ta pristop pa seveda predpostavlja, da spoštujem življenjsko zgodovino tistih, ki iščejo pomoč in njihovo pripravljenost, da se soočajo s svojo nebogljenostjo. Pri tem so predstave o dobrem življenju, ki jih nosim v sebi, pogosto celo velika ovira. Pomoč lahko učinkuje le, če jo drugi lahko sprejme. Sočutje mora imeti tudi jasne meje. Težave sočloveka niso moje težave. Kdor tega ne vidi, izgubi razdaljo do sočloveka, ki mu šele omogoči, da učinkovito pomaga. To lahko vodi celo do preobremenjenosti. Jezusovo delovanje nam je lahko tudi v tem primeru zgled. Evangelist Marko pripoveduje, kako je Jezus obiskal mesto Kafarnaum (Mr 1,29-39). Ko se je zvečerilo, so prinašali k njemu bolnike in jih je ozdravil. Naslednje jutro pa se je odpravil ven na samotni kraj. Niti Simon ga ni mogel prepričati, da se spet vrne v Kafarnaum in tam nadaljuje svoje delo. Namesto tega je šel v bližnja naselja. S tem nas Gospod uči:

Kdor drugim pomaga, mora gledati tudi na svojo zmogljivost. Poleg tega mora vedeti, kaj je njegovo poslanstvo, to pomeni, h komu je poslan in komu sme pomagati.

EINSPIELER: Res je, da nekateri ljudje ob stiski drugih pozabijo sami nase. Poznam pa tudi sodobnike, ki jih usoda drugih ne gane in skoraj vedno najdejo izgovor, zakaj ne morejo pomagati. Njim je cerkveno izročilo namenilo seznam sedmih del usmiljenja. Naštevane se usmerja po Gospodovem govoru pri poslednji sodbi (prim. Mt 25,35-36). Sedmo delo – mrtve pokopavati – pa je cerkveni oče Laktancij dodal na osnovi knjige Tobit iz Stare zaveze. Pozneje so pridružili telesnim še duhovna dela usmiljenja. Krščanstvo namreč gleda na človeka iz več zornih kotov, vidi tako telesno kakor tudi duhovno ter duševno stisko. Zato število sedem označuje celovitost. Vsak je pozvan, da dopolnjuje ta dva seznama del usmiljenja, da pozorno opazuje, kaj se v njegovi okolici dogaja. V vsakdanjem življenju se nam odpira nešteto priložnosti, da smo usmiljeni. Za evangelista Mateja ta dela usmiljenja niso zadeva posebno marljivih kristjanov, ki hočejo svetniško živeti. Kajti v bratih in sestrah v stiski srečamo Kristusa. Pri poslednji sodbi bosta naše usmiljenje ali brezsrčnost merilo, po katerem bomo sojeni. S tem smo spet pri vprašanju pravičnosti, čeprav pod drugačnim zornim kotom. Naslednji primer nam to lahko pojasnjuje. V judovski četrti v starem delu Jeruzalema je na nekem zidu pritrjen nabiralnik. Na njem je napisano v hebrejskem jeziku: »Pravičnost za revne.« Ker se tam mudi veliko tujcev, so dodali še angleški prevod:

»Charity for the poor.« Besedo pravičnost so torej prevedli z izrazom, ki izhaja iz latinskega samostalnika »caritas«. Le-ta pa označuje dejavno ljubezen do bližnjega. Dela usmiljenja so torej v hebrejskem mišljenju posledica pravičnosti, ki ni omejena le na zakone in predpise. Na tem ozadju bi menil, da sta pravičnost in usmiljenje izraza ljubezni. Kdor nekomu pomaga, ni samo usmiljen, temveč tudi pravičen, ker tako izpolnjuje zapoved, da je treba ljubiti svojega bližnjega kakor samega sebe. Vera se mora utelesiti v vsakdanjem življenju. Ne zaradi zapovedi, temveč zaradi človeka. Kjer so ljudje usmiljeni, zasije čar Božjega kraljestva. Zato tvegajmo, da nas prizadevanje za drugega tu in tam popelje tudi do meje naše zmogljivosti. Predanost drugemu ter navsezadnje Bogu je bistvena poteza naše vere.

KAPELLER: Na koncu najine poti v vsakdanje življenje se počutim skoraj kakor pri hoji po hribih. Čim bolj se bližam cilju, tem manj čutim utrujenost. Imam občutek, da me križ na vrhu gore privlači kakor magnet. Zame se v tem trenutku sklene prvi lok, obenem pa čutim moč, da začnem nekaj novega. Izkušnje posameznih odsekov poti zame niso kakor kamni, ki obremenjujejo moje korake, temveč kot hrana, ki me krepi ter mi daje moč. V takih časih novega začetka me že dolgo spremlja beseda preroka Ozeja: »Prikrčite si novo zemljo, čas je, da iščete Gospoda, dokler ne pride in vam izkaže pravičnost« (Oz 10,12). Ubrati pot pravičnosti pomeni zame, da zapustim razhojene steze. To je lahko tudi nevarno. Ne vem, če drugi tega usmiljenja ne bodo izkoriščali ali ga zavrnil. Toda ta pot me ne bo vodila le

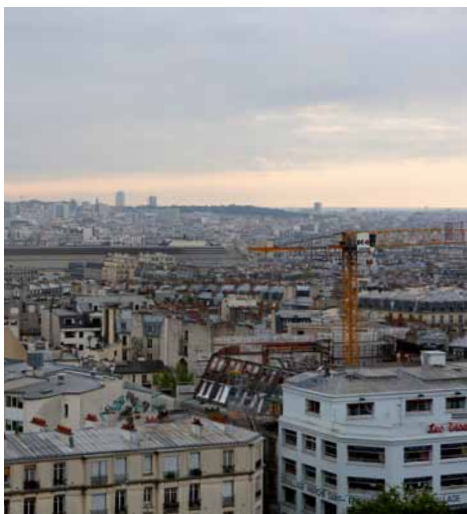
k bližnjemu, temveč bo odprla tudi (nov) dostop do Boga. To dogajanje bi rad opisal z besedami znanega avstrijskega teologa Pavla Michaela Zulehnerja, ki je dejal: »Kdor se potopi v Boga, bo izplul na površje pri revnih in kdor se potopi v stisko soljudi, bo prišel na dan pri Bogu.« Kdor to tvega, bo prejel po besedah preroka Ozeja bogato plačilo. Bog sam mi bo prišel pri mojem iskanju usmiljenja naproti, če padem, me bo vedno spet postavil na noge ter me obdaruil z obiljem svojega zveličanja. Ta obljuba je temelj našega krščanskega življenja.

EINSPIELER: Z veseljem gledam nazaj na najine pogovore, ki so osnova te knjige. Zame je bil odločilen trenutek, ko se nama je posvetilo, da je bistvo krščanske vere, da je Bog človeka brezpogojno sprejel. V tem lahko spoznamo, kako daleč sega njegovo usmiljenje. Če tudi mi sprejemamo svoje soljudi, smo Bogu najbolj podobni. Biti sprejet, da ne rečem biti nekje res doma, je globoko hrepenenje slehernega človeka. Tega se zavedam prav v teh mesecih, ko stoji pred našimi vrati toliko beguncev, ki upajo, da bodo pri nas lahko živeli v miru in svobodi. Toda kako težko je v teh dneh ostati odprt! To, kar se sedaj dogaja, je zame velika preizkušnja, kako globoko se je v meni že zakoreninila Božja beseda. Stiska tolikih ljudi mi naravnost onemogoča, da se veselim svojega življenja ne glede na skrbi drugih in ob tem še mislim, da sem dober kristjan. Vera ni samo tolažba, temveč tudi izziv. To mi je postalo v zadnjem letu vedno bolj jasno. Lepota liturgije ni samo v tem, da pevci ubrano zapojejo in so sveti obredi prepojeni z lepoto, ki je temelj bogoslužja. Brez dejavnega prizade-

vanja za ljudi v stiski postane vse to zame veliko vprašanje. Da je papež prav v tem trenutku postavil usmiljenje na prvo mesto, je preroško znamenje. Upam, da mi bo ta izziv pomagal rasti in zoreti.

Najti poti usmiljenja

Usmiljenje ni last, ki si jo lahko enkrat za vselej pridobimo. Vse dni svojega življenja ostanemo ljudje, ki prejemamo in razdajamo. Tako je romanje k vratom usmiljenja prispodoba našega življenja. Srečanje z Bogom, ki je milostljiv in usmiljen, nam daje moč, da najdemo pot do dna svojega srca in do ljudi okoli nas. Papež Frančišek vabi, da se te simbolike zavedamo in jo prenesemo v svoje življenje:

Poseben vidik (...) je romanje, ker je to podoba poti, ki jo vsak človek prehodi v svojem življenju. Življenje je romanje in človek je popotnik, romar, ki prehodi pot do zelenega cilja.

*(Papež Frančišek,
Obličje usmiljenja, št. 14)*

Biti usmiljen lahko tudi pomeni nekomu omogočiti nov začetek. To včasih traja dolgo časa, tako da moramo biti zelo potrpežljivi. Na začetku take poti stoji obljuba življenja v obilju. Vendar so posamezni koraki potem lahko naporni, vodijo skozi goščavo in

trnje, ki ljudem zapira pogled v prihodnost. Biti usmiljen v tem primeru pomeni, ljudem pomagati da spet uredijo svoje življenje. Kdor jih spremlja, mora biti previden in zaupati, da vsak izmed nas nosi v sebi podobo tega življenja v obilju, o katerem je Jezus govoril. Kdor deluje v tem duhu, bo v manjših in večjih ciljih, ki jih uresniči, hkrati spoznal tudi potrditev zagotovila, da bo naše hrepenenje po usmiljenju nekoč doseglo svoj dokončni cilj. Budno ter potrpežljivo uho – to so vrata pravičnosti, pri katerih iščejo obupani zavetje. Povezano naj bo s ponižnim duhom, ki prizna, da ne ve že vnaprej, kaj je dobro in čuti, kdaj je treba spregovoriti in kdaj molčati ter prenašati, česar (še) ne moremo spremeniti.

Svetovalci ter svetovalke Karitas pomagajo ljudem, da uredijo svoje življenje. Pot je nemalokrat dolga in naporna. Tem važnejši so trenutki uspeha in občutka, da se nekdo zaveda, da ga sočlovek razume ter sprejme takšnega, kakršen je.

Živeti usmiljenje pomeni postaviti padlega na noge in krepiti njegovo samozavest

Irmengard Kapeller-Salcher, diplomirana svetovalka Karitas

Sončni dan sredi aprila. Sedim v posvetovalnici Karitas. Preden začnem z delom, si na kratko ogledam terminski koledar. Poleg znanih oseb bo danes prišla tudi gospa M., ki je še ne poznam. Njena zdravnica jo je opozorila, da lahko najde pri nas pomoč. Po telefonu sem zvedela, da je pred kratkim spet postala brezposelna in jo mučijo depresivne faze. Odprem vrata čakalnice. Tam zagledam mlado žensko, ki je docela poglabljena vase in zre

nekam v prazno. Povabim jo, da vstopi. Komaj se usede, začne pripovedovati. »Že spet sem zgubila svoje delo. Sem frizerka, to sem hotela postati že kot majhna deklica. Toda nekega dne nisem več mogla prenašati bližine drugih ljudi. Hotela sem biti samo še sama. Celo svojih prijateljic sem se začela izogibati. Najraje preživim ves dan v svojem stanovanju. Celo nakupovanje je zame postalo breme. Edini človek, ki ga lahko še prenašam, je moj mož. Zelo ga cenim, ker je tako odkrit in dober do mene. Če pa kljub temu ne morem več zdržati svoje notranje napetosti, ostane le še ena rešitev: potopim vso zagrenjenost v alkoholu. Zaradi tega se je moj mož vedno bolj odtujil od mene. Sedaj se bojim, da bom še njega zgubila.«

V naslednjih urah mi gospa M. pripoveduje o svojem otroštvu. Na primer o materi in njenih besedah: »Pokvarila si moje življenje. Ti si kriva, da ne morem tako živeti, kot sem hotela. Če bi bila tedaj imela dosti denarja, gotovo ne bi bila na svetu.« Kako globoke brazde so zaorale v njeno dušo in jo ranile! Pripoveduje tudi o očimu, ki jo je ob svojih lastnih otrocih kvečjemu prenašal, ki jo je takoj udaril, če je nekaj zahtevala zase. Gospa M. rada in zanesljivo prihaja k svetovanju. Pravi, da je v tem času lahko takšna, kakršna je. Končno je našla nekoga, ki jo je sprejel brez vsakega zadržka. Sedaj se začne razvijati, odkrivati svoje meje in paziti na to, da jih ne prekorači. Polagoma ima spet več moči in lahko prevzame odgovornost za svoje življenje. Stiki z drugimi ljudmi jo vedno manj obremenjujejo. Tudi alkohol izgublja svoj pomen v njenem življenju. Začela je spet delati in s svojim možem sanjati o družini ...

Zame, ki sem svetovalka, je posebno darilo, da smem nekomu stati ob strani, da v krizi vstane in se spet postavi na noge. Pri tem mu lahko pomagam s svojo pozornostjo, ki je v takšni meri morda še nikoli ni bil deležen.

Medtem je prišla jesen v deželo. Gospa M. pride samo še enkrat na mesec na svetovanje. V zadnjih mesecih se je tudi po zunanosti spremenila. Pred mano sedi ženska, ki ve, kaj hoče in je zadovoljna s svojim življenjem. »Vse to je tudi sad svetovanja,« pripomni »in če bi se pojavile nove težave, sedaj vem, kje se lahko pravočasno oglasim.« Nato se poslovila in odide.

Katholische Kirche Kärnten

KATOLIŠKA CERKEV KOROŠKA

DUŠNOPASTIRSKI URAD • SEELSORGEAMT